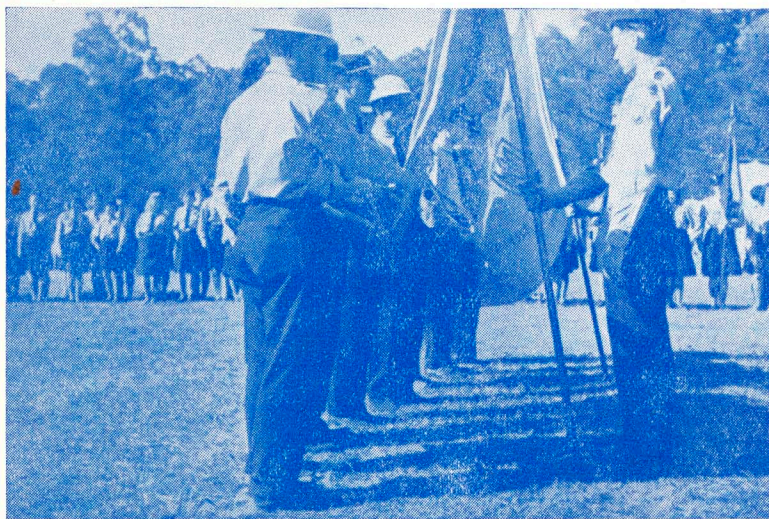

АВАНГАРД

ІЛЮСТРОВАНІЙ

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

РІК XVI

Ч.: 2 (66)

diasporiana.org.ua

А В А Н Г А Р Д V A N G U A R D

журнал для молоді.
Офіційний пресовий орган
Центральної Управи
Спілки Української Молоді.
Виходить що два місяці.

bi-monthly
Official Press Organ of
The Central Committee,
the Ukrainian Youth Association
(in exile).

Редакційна Колегія: мгр. ГАНОВСЬКИЙ Є., ДЕРЕМЕНДА Я.,
мгр. КОВАЛЬ О., КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ І. (головний редактор),
мгр. МИКУЛА В., інж. ОЛЕСЬКІВ В., проф. САГАН З., д-р В.
СТЕБЕЛЬСЬКИЙ.

Редакційне листування і матеріали надсилати на адресу:
»Авангард«, 49, Linden Gardens, Notting Hill Gate, London, W.2.,
England

Адреса Адміністрації: "Avantgarde", 72 Blvd Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique

АДРЕСИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ І КРАЄВИХ УПРАВ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ та представників »Авангарду«:

Union de la Jeunesse Ukrainienne
(Центр. і Краєва Управи)
72, Bld. Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique.

Ukrainian American Youth
Association, Inc.,
P.O. Box 211, Cooper Station,
New York 3, N.Y.
U.S.A.

Ukrainian Youth Association,
140 Bathurst Street,
Toronto, Ont.,
C a n a d a .

Ukrainian Youth Association,
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate,
London, W.2., Gr. Britain.

Mr. W. Maykowsky,
51 Northcott Rd.,
Lalor Perk, N.S.W.
Australia.

"Prosvita" (SUM)
c. Soler 5039
Buenos Aires, Argentina

Ukrainischer Jugendverein,
Zeppelin Str. 67,
München 8,
Germany

Union de la Jeunesse Ukrainienne,
26, rue de Montholon
Paris 9e, France.

Sr. Jose Pawlyschyn,
Catia Alta Vista,
Calle Transversal 2A N-11B
Caracas, Venezuela.

Sr. Bohdan Bilynskyj (SUM)
Rua Piaui, 205 — Ap. 3,
Sao Paulo, Brazil

Sr. Iv. Lytvynovycz
Casilla de Correo 70
Encarnacion, Paraguay.

Фото на 1-шій стор. обкладинки: члени СУМ-у складають сумівську присягу в таборі »Шевченківське село« в Австралії.

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(Наука, знання, література,
суспільно-політична думка)

ІЗ ЗМІСТУ

	Стор.
— Травень — Місяць Юнацтва СУМ-у	3
— Князь Церкви про наші завдання	7
Д-р Д. Бучинський: Доля української книжки (закінчення)	9
С. Капітанчик: Багато зим і літ	26
— З'їзд СУМ-у в Бельгії	27
Я. Булка: Табір »Шевченківське се- ло« в Австралії	28
Р. Франківська: Як ми працюємо в Бос- тоні	34
Г. Ц.: Міжнародний вечір молоді в Нью Йорку	35
В. К.: Сумівки з Ші- каго — чемпіонами СУАСТ	37
А. Микулин: Пробле- ми молоді на бать- ківщині	39
І. Брозницький: Неза- бутня ніч	47
В. Буженко: Дещо про праісторію України	43
Ю. Буряківець: Рай- дуга	52
Ж. Процишин: Три дівчини за ґратами	55

ТРАВЕНЬ — МІСЯЦЬ ЮНАЦТВА СУМ-у

Від того часу, коли в нашу Спілку почав вливатися тоді ще маленький струмок юних, відсвіжуючих, життєрадісних і багатонадійних вод — українська дівчора — у нас почався звичай влаштовувати Місяць Юнацтва СУМ-у. Не випадково для цього вибрано місяць травень. Це ж він уважається на нашій батьківщині одним із найкращих місяців року, символом радості, романтики, краси. В травні пробуджена весною природа представляє свою найбільшу красу і збуджує великі надії в українських хліборобів-кормителів української нації. Понадусе — травень є місяцем юности, тому ми і присвятили його надії і юності нашої Спілки — українському юнацтву.

На протязі останніх років колись маленький струмок наповнявся, немов весняними водами, і нині перетворився в бурхливу гірську притоку поважної сумівської ріки, яка пливе своїм уже втертим традиційним руслом через майже всі континенти земної кулі. Якщо б цей образований опис стану Спілки Української Молоді на чужині перекласти на суху мову статистики то наша ріка з її притокою представляла б тисячі ветеранів СУМ-у і тисячі юних членів нашої Спілки. А шляхи їхні прокладаються через країни Європи, обох Америк, Австралію...

Місяць Юнацтва СУМ-у має означену мету — один раз у році зібрати в одній фокусній точці, як крізь фотографічний апарат, всі проміння нашої діяльності на юнацькому відтинку, відбити їх на фотопapір нашої спілкової і загальноукраїнської свідомості і проаналізувати наші дотеперішні досягнення та змобілізувати ще не використані сили для творчої діяльності в майбутньому. Шляхів і засобів для досягнення визначеної мети є багато. Не однакові вони будуть в окремих складових частинах нашої Спілки

з тієї причини, що ми перебуваємо і діємо в розпорошенні, в умовах, коли й найбільшу волю до уніформності не завжди можна зреалізувати, хоч можна і треба нам усім до цього стриміти. Все ж таки, ідейний аспект Місяця Юнацтва СУМ-у мусить і повинен бути єдиний для нас усіх, не зважаючи на місце і умовини, в яких нам приходитьесь його влаштувати.

Тепер, коли ми маємо нашу Спілкову, так сказати б, настільну книжку — «Правильник Юнацтва СУМ-у» — наша виховна праця прибере більш окреслену форму, обов'язкову для нас усіх, що є нормальним явищем у кожній організації. Виданий Центральною Управою СУМ-у Правильник допоможе керівникам СУМ-у на всіх рівнях по діловому розгорнути свою працю і піднести її на небувалу досі висоту.

Залишаючи за Крайовими Управами право на ініціативу щодо влаштування і переведення Місяця Юнацтва СУМ-у на терені їх діяння, Центральна Управа вважає відповідним вказати на деякі з багатьох моментів, які треба наголосити під час Місяця Юнацтва СУМ-у, а саме:

Спілка Української Молоді не узурпує права української родини, а в своїй виховній діяльності продовжує виховний процес, започаткований в родинному кслі. Наша виховна система скріплює і розвиває любов і пошану юних членів СУМ-у до своїх родичів. Це треба двести до свідомости батьків усіх українських дітей, бо лише тоді ми зможемо отримати від них максимальну моральну і матеріальну допомогу;

наша виховна праця сперта на міцних християнських основах і ми змагаємо до виховання кріпких християнських характерів з тим, що питання в'роісповідання окремих членів СУМ-у залишаємо як обов'язок і справу Церкв і родичів дітей;

СУМ — не якась секта чи твір сам для себе. Наша Спілка є живим організмом української нації і до всіх проблем виховання дітей підходить з національної точки бачення. Під час Місяця Юнацтва СУМ-у ми мусимо особливо сильно наголосити, щоб було всім ясно і зрозуміло, що виховання в українському національному дусі означає виховання в нашого молодого покоління універсальної любови до всього українського, а особливо — до української людини. Замість непошани і навіть ненависті до членів інших українських молодечих патріотичних організацій ми плкаємо здорову, братерську любов, а перевагу наших ідей над ідеями інших українських організацій засвідчуємо на прикладах більш досконалого християнсько-національного життя і щоденної поведінки, на прикладах нашої праці, праці і ще раз праці

для добра і слави кожної української людини, в сумі — української нації. В цьому заключається непартійність, але при тому націоналізм нашої Співки. Так, націоналізм, якого не мають чого боятися ні свої слабодухи і опортуністи, ні наші чужинецькі приятелі, але перед яким повинні тремтіти всі вороги нашого народу! З Юнацтвом СУМ-у на арену виходить нова когорта прапороносців української нації, яка повинна обсербувати все найкраще з досвіду і боротьби українського революційного націоналізму і понести його далі, в прийдешні віки.

Під час Місяця Юнацтва СУМ-у ми мусимо довести до свідомости української громадськості, а особливо дуже рельєфно представити це батькам українських дітей, що при великих умовах, а в наших умовах тимбільше виховна праця вимагає великих фінансових засобів. Досі ці засоби ми організували своїми власними силами, переважно ціною жертв і невгод старших членів СУМ-у. Такий стан не може тривати безконечно. Тягар фінансування виховної праці в СУМ-і мусить бути розподілений на плечі всієї нашої громадськості на чужині, бо наслідки цієї праці, жниве будуть збирати всі: родичі матимуть синів і доньок, якими могутимуть дійсно гордитися, українські громадські і політичні організації отримають поповнення своїх рядів у формі найбільш свідомого і підготованого до суспільної праці елементу, а українська нація — синів і доньок, які вмітимуть виграти бій за здобуття, а опісля за розвиток і утривалення Української Самостійної Соборної Держави.

В травні ми мусимо використати всі засоби інформації в місцевостях, де існує СУМ, щоб повідомити українську громадськість про наші дотеперішні досягнення взагалі, а в праці з українським доростом зокрема. Місяць Юнацтва СУМ-у повинен загострити зацікавлення в української громадськості до питання майбутности української дівчорі і переконати її, що сьогодні є найвищий час для того, щоб вся українська дівчора у відповідному віку знайшла дорогу до української молодечої організації.

Понадусе, під час Місяця Юнацтва СУМ-у ми мусимо доказати юним членам СУМ-у, що вони є центром нашої постійної уваги і любови та що зробимо все можливе в наших умовах, щоб вони в рядах нашої Співки і взагалі в українській спільноті не лише виховувалися і гартувалися на суворих месників за кривди українського народу, а й провадили повне і щасливе дитинство-юнацтво.

(і. к.)

На протязі місяця травня — Юнацтво СУМ:

- РОБИТЬ ПІДСУМКИ СВОЄЇ ЦІЛОРІЧНОЇ ПРАЦІ.
- ПОСИЛЮЄ НАУКУ І ЗНАННЯ ПРО СВІЙ НАРІД.
- СКРІПЛЮЄ СВОЮ ОРГАНІЗОВАНІСТЬ І ДИСЦИПЛІНУ.
- ДЕМОНСТРУЄ ПЕРЕД ГРОМАДСЬКІСТЮ ОСЯГИ ПРАЦІ В Ю. СУМ-і.
- СТАРАЄТЬСЯ ПРИТЯГНУТИ В РЯДИ Ю. СУМ-у НЕОРГАНІЗОВАНУ МОЛОДЬ.
- ОРГАНІЗУЄ ЗЛЕТИ, З'ЇЗДИ, СВЯТА, МИСТЕЦЬКІ І СПОРТОВІ ПОПИСИ.
- ЗМАГАЄТЬСЯ МІЖ СОБОЮ ЗА КРАЩИЙ СТИЛЬ РОБОТИ Й САМОВИЯВУ.
- ПРИЙМАЄ УЧАСТЬ В РОЗБУДОВІ ФОНДУ Ю. СУМ-у.
- СКРІПЛЮЄ ТВЕРДІСТЬ СВОГО ХАРАКТЕРУ, СИЛЬНОЇ ВОЛІ, ДРУЖНОСТІ Й ПОБРАТИМСТВА, ВВІЧЛИВОСТІ, УСЛУЖНОСТІ ТА ДОБРОГО ДІЛА.
- ПРИГОТОВЛЯЄ СЕБЕ НА СВІДОМИХ І ІДЕЙНИХ ПРОПАГАТОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ СПРАВИ.
- БОРОНИТЬ ДОБРОГО ІМЕНІ Й СЛАВИ УКРАЇНИ.
- ІНФОРМУЄ СВОЇХ ТОВАРИШІВ-НЕУКРАЇНЦІВ ПРО ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ НАШОГО НАРОДУ.
- В 20-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ УПА ВЗОРУЄТЬСЯ НА СВІТЛИХ І ГЕРОЙСЬКИХ ПРИКЛАДАХ МОЛОДІ УПА.
- ВКЛАДАЄ СВІЙ МОЛОДЕЧИЙ ЗМІСТ У СЛОВА Т. ШЕВЧЕНКА, ЩО ПРИЙНЯТІ ЗА ГАСЛО СУМ В 1962 РОЦІ: «БОРИТЕСЯ — ПОБОРЕТЕ!».
- СТОЇТЬ НА СТОРОЖІ СУМІВСЬКОГО ГАСЛА: «БОГ І УКРАЇНА».

КНЯЗЬ ЦЕРКВИ ПРО НАШІ ЗАВДАННЯ

До Хвальної Центральної Управи
Спілки Української Молоді
на руки Голови Вп. П. Омеляна КОВАЛЯ
в Брюсселі, Бельгія
Високоповажаний Пане Голово!

Дуже дякую Вам за цінну посилку книжки «Правильник Юнацтва Спілки Української Молоді» та ще й з такою гарною присвятою. Я вже вквіт випередити цей «Правильник», а зокрема уважно прочитав перший розділ про «Світглядово-виховні закладення Юнацтва СУМ». Виглядає, що цей уступ є дещо за трудний для молоді. Крім цього є в нім деякі вислови, що їх можна би заступити кращими, наприклад в реченні, що зачинається: «Вогові — Абсолютній Довершенності...» (стор. 8), замість слова «Довершенності» краще було би вжити слова «Досконалісті». Я не сумніваюся, що застосування цього Правильника виховає нашу молодь в рядах СУМ-у в християнському і патріотичному дусі та підготує її до тих великих завдань, що стоять перед нею. На нас усіх, а зокрема на Проводі СУМ-у, лежить важкий і важкий обов'язок добре підготувати нашу молодь до виконання завдання супроти своєї Батьківщини-України. Це завдання сповнить наша молодь, якщо буде перейнята непохитними християнськими й здоровими національними засадами, бо тільки на таких засадах можна виплекати в серцях нашої молоді героїського духа і духа посвяти. «Галицька Армія, — писав у 1925 р. наш великий державник Вячеслав Липинський, — змогла зайняти одну з найсвітліших сторін нашої державної історії останніх літ тільки тому, що її дух був вихований Церквою. По лицарськи за Державу гинули і оцею жертвою своєю державне існування нації будувати змогли ті, кого Церква навчила радісно умирати «за друзі своя» з вірою в загробне життя і хто, благословенну Церквою державну владу нації навчився слухати та шанувати, як владу установлену Предвічним Творцем».

Світлим зразком для нашої молоді повинен бути ген. Тарас Чупринка, що в цілому своєму життю доцінював релігію понад усе, спершу як марійський дружинник, коли ще був в гімназії, а відтак як неустрашимий борець за волю України і як Головний

Командир УПА. Тую незабутню УПА віддав він під Покров Пресвятої Богородиці так, як це робило колись українське козацтво. Він дав доручення, щоби кожна більша частина УПА мала свого душпастиря і щоби присягу на вірність Україні і на послух своїй владі всі бійці складали в присутності священника, після Богослуження, щоби тим способом виразно поставити перед очі всім, що українська визвольна боротьба ведеться під основним кличем: «Бог і Україна». Також і покійний Голова Проводу ЗЧ ОУН Степан Бандера в своїх листах до мене часто заявляв, що ОУН бореться й буде боротись за «християнську Україну» і «за перемогу Христової Правди в житті українського народу».

Про це все згадую тут тому, щоби Ви і Ваші Шановні Співробітники, попри увагу на патріотичне виховання, не жалували ні часу ні труду і на християнське виховання української молоді, бо тільки глибоко вкорінені християнські засади запевняють тривалість шляхетних і лицарських характерів.

З цілого серця благословлю Вас, Дорогий Пане Голово, всім добром — відданий у Христі Господі брат і слуга

ІВАН Архиепископ
Апостольський Візитатор

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ

П Р А В И Л Ь Н И К ЮНАЦТВА СУМ-У

ВИДАНИЙ ЦУ СУМ-У

**ЦЕ НЕОБХІДНИЙ ПІДРУЧНИК
ДЛЯ КОЖНОГО ВИХОВНИКА І
КЕРІВНИКА ЮНАЦТВА В СУМ-І**

Замовляйте в Центральній і Крайових Управах СУМ-у.

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ

(Закінчення з ч. 1/65)

Д. БУЧИНСЬКИЙ

СИТУАЦІЯ МІЖ ДВОМА ВІЙНАМИ І В ЧАСІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

В 1921 році Україна опинилася під кількома окупантами: Східня Україна знову опинилася в московському ярмі, тепер червоному, що нічим не було ліпше від царського. Але навіть «геніяльний» Ленін, який хотів проковтнути Україну цілком, історії вже не міг завернути, як сьогодні цього не може зробити «геніяльний» Хрущов. Факт, що Україна чотири роки жила своїм самостійним державним життям і боронила його зброєю, вже залишився фактом, з яким мусіла погодитися Москва. Хоч Україна поневолена, а все таки була визнана «самостійною советською республікою» і як така сьогодні є членом-засновником Об'єднаних Націй.

Українські Галичина, Волинь, Полісся і Підляшшя, з ласки так званої Мирової Конференції у Парижі, де мир диктували західні союзники, припала уділом Польщі. Буковину збройно зайняли румуни і до 1925 року на цій українській землі був вийнятковий стан і військова диктатура, що свідчить, що в прилученні насильному Буковини до Румунії не було ніякої добровільної волі українського народу. Карпатська Україна дісталася Чехії, також за рішенням західніх союзників, без питання українського народу й вона мала дістати повну автономію, так само як Польща мала дати її українцям на їх землі, але в політичних польських кордонах. Ані Польща, ані Чехія такої автономії не дали, а все таки треба сказати, що чехи на українській землі поводитися найкультурніше з усіх окупантів.

Найгірше нашому народові було таки в московсько-большевицькому «раю». Правда, в роках 1922-1941 появилася під московською окупацією 57.301 книжка українською мовою, але вартість цієї продукції дуже низька. Більшість з цього числа — це пропагандивна режимна література. Від 1934 року Москва винищувала українських письменників і вчених. Книжки їх заборонила. Класиків не дозволяла перевидавати, а коли навіть щось перейшло через московську партійну цензуру, то це були духові каліки, бо їх тексти були пофальшовані. Навіть усіх творів Шевченка, з якого Москва сьогодні робить передвісника комунізму, не друкується. Залишилися тільки ті українські вчені й

письменники, які пішли, ясно, що недобровільно, на службу Москви. Вони нічого самі не можуть писати, жаден їх твір без партійної цензури не може появитися друком. Те, що появляється навіть десятками тисяч примірників — не має ніякої літературної (коли йде про наукові праці, також наукової) вартости. Коли йде про літературний твір, то в московсько-комуністичній дійсності він залишається дуже специфічним; майже завжди писаний за директивами комуністичної партії. Можна тільки подивляти людей, як вони можуть писати під диктатом умово обмежених партійців! Але без цього в підсоветській дійсності не обійдеться ні один науковець, ні один письменник...

Інші обставини були, між двома світовими війнами, на землях Західної України, що були в політичних кордонах Польщі. Безумовно, політично-культурні умовини в конституційній Польщі були кращі, ніж під московсько-большевицько-комуністичним ярмом, але не були вони такі, які нарід повинен мати на своїй Рідній Землі. До 1924 року в Галичині появилосся дуже мало книжок. Причина цьому та, що треба було відбудовувати країну, яка була знищена війною; вся увага нашого народу аж до 1923 року була звернена ще на боротьбу з поляками, яких наш нарід вважав нічим іншим тільки окупантом. Галичина бойкотувала вибори до польського сойму, молоді люди відмовлялися служити в польському війську, йшла боротьба за українські школи, за українську мову по урядах. Все це не було сприятливе для культурно-видавничого руху. Крім цього, польські гроші не мали ніякої вартости. Часописи, що появлялися, кожного дня мали іншу й вищу ціну так, що на видання книжки було неможливим зробити бодай приблизну калькуляцію.

Головним видавничим центром була столиця Західної України — Львів. Існували українські видавництва також по більших містах. Найбільшим нещастям для наших видавництв було те, що польська цензура давала дозвіл на продаж книжки аж тоді, коли книжка була надрукована. Вистачало було, щоб цензура заквестіонувала одне слово в книжці і цілий наклад, з наказу прокуратури, конфіскувала поліція і нищила. Це в жахливий спосіб нищило наші видавництва й багато ентузіастів-видавців нашої книжки на видавництві не тільки нічого не заробили, але втрачали на них великі маєтки.

Розуміється, що чисельно наші видавничі осяги (навіть в Галичині не можна було порівнювати з числами Східної України під московською окупацією, але якостево — це була добірна книжка. Видавничий дорібок Галичини, за роки 1924-1939 рр. можна означити круглим числом 5.500 книжок. Ми не мали ані одного видавництва, яке фінансувала б держава. Навпаки, польська держава, як тільки могла, то нищила наші приватні видавництва. Не зважаючи на зубожіння населення, про яке також ніхто не дбав, бо доходило до такого, що український селянин не мав права, на своїй землі, купити шматка поля навіть у свого рсдича, бо українська земля була призначена для польського колоніста. А все таки треба сказати, що наша книжка була в кожному селі, в кожній українській хаті. Не можна забути ще одного факту, що на Волинь, Полісся, Холмщину, Підляшшя, а частинно також на Лемківщину, на ці українські землі, польський

уряд і його адміністрація не допускали ані рідного часопису, ані книжки, потворивши внутрішні кордони, як ганебний Сокальський кордон між Галичиною і Волинню, і такий же кордон між Галичиною і Лемківщиною. Робила Польща це тому, щоб, поділивши, легше було їй панувати над українським народом, а крім цього надіялася вона скоріше згадані землі спольонізувати. Сподівання її цілком не виправдалися, а пошкодили самій Польщі в часі другої світової війни, якої жертвою було багато людей як з польської, так і з української сторони.

Як Польща не намагалася, а все таки не могла поставити кордону між Галичиною з одної сторони, а Волинню, Поліссям, Підляшшям і Лемківщиною з другої сторони. Книжка й часопис українські, видані в Галичині, не дивлячись на заборону й карі в'язницею, бо й таке практикувала Польща, мандрували невидимими шляхами до місць свого призначення. Гірше було з Буковиною і Карпатською Україною, яких від Галичини ділили такі державні кордони румунський і чеський, бережені з обох сторін військами і спеціально вишколеною пограничною сторожею.

Буковина попала, також насильством, під румунську окупацію щойно в 1918 році. До 1926 року на цій нашій землі був введений винятковий військовий стан. За той час появилось всього 39 книжок українською мовою, що абсолютно не задовольало півтора мільйона українців та їх духових потреб. Згодом відносили трошки унормалізувалися і на Буковину плила книжка з Галичини. Найгірше було те, що Румунія намагалася зрумунізувати цю відвічно українську землю так далеко, що не дозволяла на українські школи, вмішувалася до справ нашої Церкви, вимагаючи, щоб Богослужби й проповіді були в румунській мові. Всі старі українські назви сіл і міст перемінила на румунські. А це такий невідрадий стан, що ніяк не міг сприяти розвитку українського друкованого слова.

Карпатська Україна по першій світовій війні була прилучена до Чехії, що зобов'язалася, так як і Польща, дати українцям широку політичну й культурну автономію. Правда, такої автономії Карпатська Україна не одержала, але також правда, що Чехія була найкультурнішим нашим окупантом. Лихо для самої Чехії було те, що вона в Карпатській Україні підтримувала московільський рух, який, зрештою, ширився по цілій країні. З московільства Чехія вилікувалася щойно тепер, пізнавши зблизка, що таке значить московська спілка.

Чехо-Словаччина, хоч країна маленька, все таки прийняла кілька тисяч нашої еміграції по першій світовій війні. Не тільки дозволила на українські школи, але навіть чеський уряд допомагав нам матеріально. Ясніє, що тут важливу роллю відіграв президент Тома Масарик, який був щирим приятелем нашого народу. Він дав дозвіл на оснування Українського Вільного Університету в Празі, Української Господарської Академії в Подебрадах, Українського Педагогічного Інституту в Празі, даючи їм значну фінансову допомогу. Український Вільний Університет сьогодні працює в Мюнхені, а Українська Господарська Академія, що згодом була переіменована на Український Технічно-Господарський Інститут, продовжує свою працю в Мюнхені і Нью-Йорку.

А це значить, що населення Карпатської України було забезпечене відповідною освітою і мільйони українців мали свою книжку, яка, без перешкод допливала зі Львова. Крім цього, від 1921 до 1939 року, було видано в Карпатській Україні понад тисячу різних українських книжок популярного характеру й до 500 наукових творів, що забезпечували наші високі школи відповідною науковою літературою. На нормальні відносини, коли справу трактувати в державному масштабі життя народу, — це малий дорібок, але тут треба підкреслити, що ми були здані на власні сили і дорібок цей не є такий малий.

Друга світова війна була дуже великою руїною для української книжки. Руїну цю можна порівняти тільки з татарсько-турецькими часами. У вересні 1939 року червона Москва окупувала Галичину, Волинь і Полісся. Комуністичні розбишаки у першу чергу розгромили всі наші видавництва, друкарні і бібліотеки. Видавництва були закриті, всі запаси книжок, рукописів, архівні матеріали конфісковані. Це саме сталося з друкарнями. Скільки тоді пропало рукописів, закінчених книг, що не переступили ще були порогу друкарні, скільки незакінченої праці — тих втрат навіть ніхто не пробував підрахувати, бо й підрахувати цих втрат неможливо. Сама Москва на новоокупованих землях, крім безвартісної пропагандивної халтури, — нічого не видавала. Пробувала вона засипати окуповані українські землі різною московською літературою, але такою ніхто не цікавився. Українська книжка видана в Галичині, що була в приватних книгозбірнях, мандрувала на схід, над Дніпро, бо вона була цілком невідома нашим братам на східно-українських землях. Але московський окупант скоро похопився і почав розшукувати книги навіть по приватних домах. Щоб не мати неприємности з окупантом — люди, зі сльозами в очах, самі палили дорогі видання, або закопували їх у землю. Нова комуністична влада збирання українських книг практикувала в такий спосіб, що розшукувала пильно за ними, забирала їх, звозила до партійно-комуністичних осередків і там їх палила, не оцінюючи їх навіть під оглядом бібліографічної цінности. Так само москалі поводитися в Галичині в 1915-1917 роках. Дикунові тяжко цивілізуватися.

В червні 1941 року московського окупанта замінив німецький.

Ясне, що наш нарід від Німеччини сподівався чогось іншого, але скоро переконався, що німці, в багатьох випадках, як приклад публічних шибениць і публічних масових розстрілів, навіть перевищили московську злочинність. Після проголошення відновлення Української Держави у Львові 30 червня 1941 р. Гітлер наказав скупати в крові українських патріотів. Працю університетів у Львові Берлін не дозволив відновити. Німеччина потребувала України, бо від неї була залежна перемога над Москвою, але в 1941 Гітлер цього не хотів зрозуміти, а коли зрозумів аж у 1943 році, то було вже запізно. Тут можна повторити слова: «Vincerescis, Hannibal, victoriam uti nescis» (вмів ти, Ганнібале, перемогти, а не вмів використати перемоги).

Не питаючись дозволу, наш нарід відновив працю в середніх школах, що окупант був змушений толерувати, відновив деякі культурні товариства, але на відновлення Наукового Товариства

ім. Шевченка, чи Української Академії Наук Німеччина не погодилася. В Галичині, що була прилучена до «Генерального Губернаторства», ще сяк-так відновилося культурне життя, але на всіх інших землях воно було жалюгідне. В так зв. Комсаріаті України не було навіть середніх шкіл, не було ані одного видавництва. Це саме повторилося на Буковині, що з ласки Берліну, з додатком частини південної України з Одесою, що була названа Трансністрією, перейшла під окупацію Румунії. Карпатська Україна, ще від 1939 року, також з ласки Берліну, стала жертвою страшного мадярського насильства.

На території «Генеральної Губернії» працювало єдине Українське Видавництво у Кракові, що в 1941 році заснувало свою філію у Львові, але воно мало право видавати тільки потрібні шкільні книжки, легку літературу для народних мас, деяку технічну літературу, дещо з красивого письменства, але з найсуворішою забороною видавати якінебудь наукові твори. Цензура німецька була дуже гостра, але все таки Українське Видавництво Краків-Львів за роки 1941-1943 видало 530 книжок, серед яких є багато цінних літературних, а навіть популярно-наукових творів.

Прийшов 1944 рік і сторінка української книжки, на Рідній Землі, яка дійсно мала бути духовою поживою для народу — трагічно закрилася. Московський окупант, за малими винятками, як от Лемківщина, Посяння, Холмщина й Підляшшя, загорнув у свій імперіалістичний мішок усі наші землі. Ціле наше національне життя відійшло в підпілля, а з ним і наша книжка. Правда, що існують «Державне В-во України», різні наукові видавництва, різні літературні видавництва, але всі вони знаходяться під дуже стислою партійно-комуністичною цензурою. Ніхто в Советському Союзі, а цим самим і на нашій поневоленій Батьківщині, не має права, без державної цензури — видати ні одного друкованого рядка. Що думати про друковану книжку, коли в Советському Союзі ніхто не має права мати навіть машинки до писання без спеціального дозволу МВД. Старших видань, довоєнних, сьогодні в Україні нема. Вони цілком винищені. Є кілька бібліотек, де вони зберігаються по одному примірникові, але до тих бібліотек мають доступ тільки люди уповноважені партією і комуністичними сторожами МВД. Навіть університетські і академічні бібліотеки старанно прочищені і в них зацікавлений читач може дістати лиш таку книжку, що має дозвіл партійної цензури. Незаперечно, що сьогодні Україна має багато бібліотек. Так само як наші села мали колись бібліотеки по «Просвітах», так сьогодні є бібліотеки при сільських будинках культури (сільбуді), але книжок тих ніхто не читає, бо це або твори Леніна, або тільки партійно пропагандивна література. Інших книжок мало, про що свідчать нотатки в советській пресі, де читачі так часто нарікають, що не можуть купити книжки, що перейшла через руки цензури, але наклад її такий маленький, що купити її могли дійсно щасливі вибранці. Є багато таких випадків, що книжка видається таким смішно малим накладом як 500 примірників, а зате пропагандивна література появляється в мільйонових накладах.

При цьому не треба забувати спеціальної імперіалістичної політики Москви у відношенні до України. Тільки в 1946 році в

цілому СССР видано українських книжок загальним числом 2.375.000 примірників, а московською мовою — аж 63.580.000 примірників. На Московщині читачів ніколи не було й їх сьогодні нема. Значить, що московська книжка, у своїй львиній частині була призначена, з москвізаційною метою — для України. Тільки велике щастя, що наш нарід має вже поважний історичний досвід, що московської пропаганди, навіть літературної, не читає, а коли читає, то вміє відрізнити чорне від білого й корисне від шкідливого для його душі.

Національну літературу, корисну для української душі, видає тільки українська еміграція у вільному світі, але нею не можуть користуватися українці на батьківщині, бо наша еміграційна книжка там є люто переслідувана. Про неї знають наші брати, бо часто про неї з лютю і ненавистю згадується також на сторінках комуністичної преси.

УКРАЇНЬКА КНИЖКА ПОЗА УКРАЇНОЮ

Може й дивне буде говорити про українську книжку поза Україною тоді, коли наша Батьківщина ніколи не була колоніальною державою. Але факту змінити не можна. Українська книжка, поза Україною — має свою досить довгу й стару історію. Щоб зрозуміти це питання: появу-видання української книжки на широкій чужині, то мусимо пригадати собі деякі окупантські обставини на нашій землі. Заборона українського слова й друкування української книжки на рідній землі московськими указами, про що я вже згадував. Обмеження свободи друку й нищення наших видавництв польською цензурою, винятковим станом у Румунії, в рами якого входила також українська книжка по першій світовій війні. Це перша причина, що змушувала нас друкувати свою книжку поза кордонами Рідної Землі. Але є ще друга. Від 70-80 років відважніші українці, яких давила й не давала їм жити окупаційна влада, покидали Рідну Землю і виходили на чужину шукати кращої долі: Канада, ЗДА, країни Південної Америки, згодом, по другій світовій війні, — Африка й Австралія. Ще до того часу була в нас примусова еміграція до Азії, коли Московщина завоювала Сибір, а згодом українці навіть добровільно виїжджали на поселення до Азії, де Москва давала полегші поселенцям, де українці поселилися компактною масою, спеціально на Амурській, називаючи її козацьким Зеленим Клином, що в 1918 році була проголошена окремою республікою, зв'язаною з Україною. Треба пам'ятати, що українці, покидаючи Батьківщину, вивозять зі собою любов до Рідної Землі, до своєї Церкви й книжки. Коли має можливість, то навіть на старості літ вертається на землю своїх батьків, щоб там зложити свої кості. На новому місці поселення негайно, коли не має ще навіть даху над головою, будує собі церкву, а влаштувавшись сяк так — шукає за рідною книжкою.

Коли ми ще в 1491 році друкували свої книги на чужині, у Кракові, то цілком зрозуміло, бо тоді в Україні не було своїх друкарень. Дещо, через заборону українського слова в 1876 році в Україні, було друковане в Женеві. Але дійсна видавнича праця на чужині розпочалася в часі першої світової війни, коли навіть

відпала можливість, через московську окупацію Галичини, друкувати у Львові. На той час припадає оживлена видавнича діяльність у Відні, згодом у Ляйпцігу, Берліні та рідше по інших великих містах західньої Європи. У Відні (1914-1918) працювало В-во «Визволення України», у Ляйпцігу працювала «Українська Накладня», що видала десятки цінних українських книжок. Менші наші видавництва працювали у Берліні, Вецлярі і Фрайштадті. Здавалося, що по закінченні війни мало б повернутися на свої нормальні рейки і життя, а з ним і видавання книжки. На жаль, замість двох окупантів, по закінченні першої світової війни, Україна опинилася під чотирма окупантами, з яких кожен на свій лад переслідував наше друковане слово.

Тоді ще більше розбудувалися наші видавництва у Відні («Вернигора», «Час», «Дзвін»), у яких появились добрі підручники для українських шкіл, які в Україну вже не дісталися, хіба певна частина їх була розповсюджена на українських землях поза московсько-більшевицькою окупацією; там були надруковані сотні наших книжок наукового й літературного характеру.

Другим сильним нашим видавничим центром була чеська Прага, а згодом також і Подєбради. В обох містах видано понад тисячу різних українських книг, в тому числі багато поважної наукової літератури, що обслуговувала наші високі школи на терені Чехо-Словащини.

По першій світовій війні нашими видавничими центрами були також Берлін і Ляйпціг. Зокрема вибився Берлін, де від 1926 р. працював Український Науковий Інститут. Ті видавничі центри видали кілька соток українських книг, між якими є багато наукових книг українською і німецькою мовами. Оба ті центри по другій світовій війні перестали існувати, а їх видання стали досить великою рідкістю.

Ще до першої світової війни був створений наш видавничий центр у Парижі, який німці, окупувавши Францію, розгромили. По другій світовій війні там наш видавничий рух ще більше скрипився. Навіть у Фінляндії існувало наше видавництво. Очевидно, деякі наші видавництва присвячували особливу увагу видаванню такої літератури, що її не можна було видати на рідних землях. Як наприклад, всі публікації Української Військової Організації та Організації Українських Націоналістів, що друкувалися поза Україною і готові часописи та різномодні книжки мандрували там-сима шляхами в Україну.

В Польщі, по першій світовій війні, була досить численна українська еміграція. Польський уряд не давав дозволу українцям із Східної України поселюватись на землях українських: в Галичині, і на Волині, Поліссі, Холмщині й Підляшші. а, навпаки, толерував їх на польських етнографічних землях. Ці втрати створили сильний культурний і видавничий центр у Варшаві, де існував також Український Науковий Інститут. Цей центр розвинув широку видавничу діяльність і проіснував аж до німецької окупації Польщі, до 1939 року. І сьогодні у Варшаві працює невеличке українське видавництво, але воно мусить цілком бути здане на ласку червоних режимовців.

Поза Європою, в заморських країнах, ще до другої світової війни жило біля півтора мільйона українців. Їх потребу укра-

їнської книжки, засадничо — заспокоював Львів. Українці в США, Канаді, Бразилії, Аргентині основували свої освітні товариства і видавництва, завданням яких у першу чергу, було забезпечити переселенців українською пресою, яка з Європи, коли ще не було легувної пошти, доходила до них часом навіть з двомісячним запізненням. При тих видавництвах появлялись також і українські книжки. Їх було мало, а все ж таки, за такі довгі роки, 1900-1939, коли книжка з Європи до тих країн цілком перестала допливати, через війну, появилос'я там кілька соток книжок, між якими є багато дуже цінних видань, що сьогодні стали навіть бібліофільськими рідкостями, бо наклади їх не були великі й винищилися вони частим читанням. Можна з ними зустрітись по наших публічних і приватних бібліотеках на заданих територіях.

Цілком інші обставини виникли по другій світовій війні. Велика, 350-тисячна еміграція, з усіх українських земель, опинилася на території переважно австрійській, німецькій, французькій та італійській, в меншій кількості українці були в кожній країні західної Європи, а по 1946 році поважне число, бо понад 30 тисяч знайшлося на території Англії. З рідних земель книг ми вивезли мало, бо не до книг було втікачам перед московсько-комуністичними ордами. Хоч досить скоро нав'язали ми контакт з нашими братами в заморських країнах, але книжок від них не могли дістати, бо й там їх у потрібній кількості не було. Треба було починати працю в тяжких таборових обставинах тоді, коли навіть загрожувала небезпека нашому життю зі сторони московсько-комуністичних репатріаційних комісій. Але потреби духові були більші, ніж небезпека для життя. При цьому ми не мали друкарень, не мали паперу, не мали грошей. Першими передвісниками відродження нашого видавничого руху, що згодом прийняв дійсно імпазантні форми, були циклостилєві видання, що появилися майже рівночасно в різних таборах українських втікачів на території Австрії, Німеччини та Італії. З Італії незабаром наша ціла І-ша дивізія УНА (біля 12 тисяч колишніх вояків) була перевезена до Англії. Цивільні втікачі, яких на території Італії було зібралось кілька тисяч людей, більшістю переїхали до Аргентини. Але в Італії до сьогодні діє видавництво ОО. Василіян, що продовжує видання українських книжок. Його заслуга, однак, не оцінена на іншому видавничому полі, про що буде згадка. На терені Італії, від перших повоєнних років діяло також видавництво Апостольського Візитатора для українців-католиків у країнах Західної Європи, що подбало про потрібні літургійні книги.

Щоб згадати всі видавництва, що працювали в роках 1945-1950 в Австрії, Німеччині, Франції, Англії, Бельгії — треба було б дійсно багато сторінок паперу. А все ж таки важніші треба згадати.

Найчисленніша наша еміграція була в західних зонах Німеччини; то й не дивно, що там постали найбільші й найсильніші наші видавництва. Рухливі наші видавництва в Німеччині до 1948 року були: «Українське Слово» — Регенсбург; «Українська Трибуна» — Мюнхен; «Прометей» і «Україна» — Ной Ульм; «Заграда» — Бльомберг; «Бистриця» — Ганновер; «Нашим Дітям» — Мюнхен-Авсбург, «Сучасна Україна», «Український Самостійник» і

»Братство бувших Українських Вояків Української Дивізії« — Мюнхен, і кілька приватних видавців: Я. Пастушенко, Тищенко-Сірий, Є. Пеленський, А. Білоус. До 1948 року на терені Німеччини появилось до 450 різних назв українських книжок. В тому році літом Західня Німеччина перебрала грошегу реформу, що дуже тяжко вдарила по нашій убогій еміграційній кишені. Багато видавництв зразу припинили свою діяльність, бо вони не мали грошей на видання книжки, а цілком зубожіли люди не могли собі на книжку дозволити. Крім того на 1948-1949 роки припадає наша масова еміграція за океан.

А все таки, до сьогодні в Німеччині працює кілька наших видавництв, що постійно видають тижневі газети а при тому також друкують книжки. Це, наприклад, »Українське В-во« в Мюнхені з тижневиком »Шлях Перемоги«, »Християнський Голос« в Мюнхені з одноім'еним тижневиком, В-во »Українських Вістей« у Ной Ульмі. Не багато видаємо сьогодні в Німеччині, а все ж таки кожного року появляється 35-40 українських книжок.

Другою країною що до численности нашої еміграції була Австрія. На її терені працювали видавництва: »Наші Дні« — Зальцбург; »Добра Книжка« і В-во Івана Тиктора — Інсбрук; там же працював наш видавець Микола Денисюк, що згодом переселився до Буенос Айрес, а тепер дуже добре поставив своє видавництво в Шікаго, ЗДА. На терені Австрії працювали ще інші маленькі видавництва, які навіть не були спроможні видавати книжок друкарським способом, але видали кілька видань, досить навіть цінних, на цикльостилі. Наша видавнича діяльність в Австрії припинилася в 1951 році, бо більшість українців покинула Австрію, переселяючись у заморські країни. В Австрії появилось приблизно 40-45 наших книжок.

На терені Франції, не зважаючи на те, що на її території було багато українців вже по першій світовій війні, видавничий рух прищепився не дуже сильно. Можливо, що сталося це тому, що до другої світової війни українці пресу й книжку одержували зі Львова. Все ж таки від 1930 року в Парижі появлявся тижневик »Українське Слово«, а при цьому видано там кільканадцять книжок. Видавництво припинили німці, окупувавши Францію. По другій світовій війні »Українське Слово« не тільки відновило, а навіть поживило свою видавничу діяльність. Крім цього аж до 1960 року працювало видавництво »Українець« з одноім'еним тижневиком. Було ще третє видавництво »Громада« але воно скоро занепало. Тільки в 1945 році працювало також видавництво Петра Ардана, що видало 6 книжечок і на цьому його діяльність припинилася. Назагал, у повоєнних роках у Парижі появилось понад сто українських книжок, в тому числі велика кількість і поважних книжок в В-ві »Українського Слова«, що мало також назву »Перша Українська Друкарня у Франції«, а сьогодні називається »Націонал стичне Видавництво в Європі«.

Третє місце в Європі, під оглядом численности нашої еміграції, займає Британія. Туди українці почали масово прибувати щойно в 1946 році, але сьогодні вони найкраще організовані. В Лондоні працюють видавництва »Союзу Українців в Великій Британії« і »Українська Видавнича Спілка«, що є найбільше рухливіми. Багато

видала «Спілка Української Молоді», дещо видали Видавництва обох наших Церков і інші українські організації. «Союз Українців у Великій Британії» має свій тижневик «Українська Думка», «Українська Видавнича Спілка — добрий місячний журнал «Визвольний Шлях» а «Спілка Української Молоді» — мала журнал «Голос Молоді». На терені Британії появилось до цього часу приблизно 110 книжок, не враховуючи багато цикльостилевих видань. «Українська Видавнича Спілка» має свою власну друкарню і виконує друкарські роботи для наших видавництв навіть з-госа Британії і Європи.

В Бельгії працювало видавництво Карла Мулькевича, дещо видав Український Допомоговий Комітет, а до сьогоднішнього ОО. Редemptористи у Лювені видають журнал українською мовою. В Бельгії, за роки 1945-1960 появилось біля 20 наших книжок.

Окрему заслугу в нашому видавничому русі в Європі має Італія, де ціле наше життя сконцентровано в Римі. Якийсь час працювало видавництво «Батьківщина» в таборі наших полонених дивізійників у Римі, що видавало кілька часописів і видало кілька книжечок фототипічним стилем. В Римі до сьогодні працює видавництво Апостольського Візитатора, Архiepіскопа Івана Бучка, й видавництво ОО. Василіяна. Друкування українських книг обох згаданих видавництв сьогодні полагоджується в Мюнхені, але ОО. Василіяни видають, в мовах оригіналів, дуже цінні документи, що відносяться до нашої історії та історії нашої Церкви. Над їх виданням, від перших повосенних років, працює наш вчений Василіянин о. Проф. Д-р Атанасій Великий, визбируючи їх по Ватиканських архівах. Документів цих є вже кілька серій, разом 25 томів, кожен том по 500-600 сторінок. Це неоцінена праця, яка виданням документів забезпечує їх перед можливим знищенням. Усіх українських книг в Італії появилось до 70 різних назв.

Бодай по одній-дві книжки, по другій світовій війні, появилось в Голляндії, Швайцарії. В Еспанії тільки цикльостилевим способом появлялись коротко в 1951 році «Листи з Еспанії», що здобули собі велику популярність. Українські студенти видавали журнал «Фіністерре». Це все українською мовою, Еспанською мовою появилось 6 різних брошур.

Українська еміграція, в роках 1949-1951, поважним числом з Німеччини й Австрії відплила до ЗДА і це зразу позначилося також на видавничому русі. Коли в роках 1945-1949 на цьому терені появлялось річно 5-10 українських книжок, то від 1950 року — від 20-120 різних книжок. Пересічно на кожний рік припадає сто книжок і це число вдержується до сьогоднішнього дня. За повосенні роки в ЗДА появилось кругло 900 українських книжок. Видавництв наших працює там кілька десятків, але найкращі — це видавництво Української Вільної Академії Наук і Наукового Товариства ім. Шевченка, «Говерля», «Книгоспілка», Організації Оборони Чотирьох Свобід України, «Червона Калина», «Слово Доброго Пастиря» — це в Нью Йорку. У Філядельфії працює добре видавництво «Америка», в Шікаго — видавництво Миколи Денисюка, В-во Української Вільної Громади в Скрантоні, видавництво «Українського Народного Союзу» («Свобода») в Джерзі Сіті. Це найважливіші, бо годі перерахувати всі видавництва й видавців, що досі видали 1-3 книжки.

В Канаді український видавничий рух був завжди більший, ніж в ЗДА. А все ж таки, на основі видаючого матеріалу доводиться ствердити, що в повоєнних роках цей рух сильніший таки в ЗДА. До 1950 року в Канаді появлялося річно 15-30 наших книжок, а згодом кожного року, аж до сьогодні появляється пересічно 30-50 книжок. Таким способом Канада трошки відстала, але все таки її дорібок досить поважний, бо нараховує до 650 українських книжок. На терені Канади, як і ЗДА, працює багато менших і більших наших видавництв, але до найповажніших належать: видавництво Української Вільної Академії Наук, видавництво Івана Тиктора, Видавництво «Тризуб», видавництво Митрополита УГПЦ Іларіона, «Дорога Правди», «Новий Шлях» — всі у Вінніпегу; «Гомін України», «Добра Книжка», видавництво ОО. Василян у Торонто; Видавництво ОО. Редемптористів у Йорктоні, Видавництво ОО. Василян у Мондері, «Боже Слово» в Саскатуні, Видавництво «Ліги Визволення України» в Торонто.

В Буенос Айрес до сьогодні ще працює видавництво Юліана Середяка, ОО. Василян і Братства Пресвятої Покрови. Там працювало ще кілька менших видавництв, але через економічні умовини припинили свою культурну працю. В Апостолес працює видавництво ОО. Василян. Назагал за повоєнні роки в Аргентині появилосся понад 100 українських книжок.

В Бразилії хоч українська еміграція досить стара, але вона завжди була бідна. Все культурне життя зосереджене в Прудентополіс, де появляється два наших тижневики «Хлібороб» і «Праця». В повоєнних роках появилосся до 20 наших книжок.

В Австралії наше культурне життя почало розвиватися аж по 1949 році, коли туди переселилося з європейських країн біля 12 тисяч українців. Культурно-видавниче життя скупчене в Аделаїді і Мельбурні. Найбільше видавництво на терені Австралії — це «Ластівка» в Аделаїді. Доки в Австралії появилосся до 30 українських книжок.

Одна українська книжка в 1953 році появилася в червоному Китаї. Ясне, що ми не беремо під розвагу того, що в Китаї могло появитися більше наших книжок (хоч у це сумніваємося), комуністичного змісту, що до нашого огляду не належить.

ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ НА ЧУЖИНІ

Коли кажемо, що книжка — це наслідок потреби життя, задоволення людських духових потреб то це з більшою силою можемо сказати, за маленькими винятками, про українські книжки, що появилися і появляються на чужині. Коли б так не було, то тоді був би зайвий труд і витрата на них грошей. Але, і труд нашого вченого, і труд письменника, і труд видавця, а навіть труд продавця книжки — вказують на те, що книжка сповняє свою благородну місію серед українців на чужій землі. Потреб у нас багато й різних, а тому наша книжка має різnorodний характер, бо вона мусить задоволювати духові потреби понад двох мільйонів людей-українців що відівані від рідної землі, але хочуть жити своїми глибокими християнсько-національними традиціями й мають тяжкий обов'язок передати ті предківські традиції молодому поколінню, що вже підростає на чужині.

Незаперечно, що наш нарід, від тисячі років жив, розвивався і боровся за свої життєві права під крилами нашої Церкви. Ясне, що наша Церква, у першу чергу є християнською Церквою зі своїми християнсько-національними практиками, яких інші християни, можливо часто навіть не розуміють, але вони такі є і, коли б їх змінити, то можна тоді покласти під сумнів цілість християнсько-національної духовости українця. Тож не дивно, що опинившись на чужині, ми, як і ті запорозькі козаки, перше наше шатро присвячували Богві та Його Пречистій Матері, Опікунці нашої Батьківщини й нашого народу. Наше церковно-релігійне життя вимагало відповідної книжки наукового й літературного характеру. Сьогодні можемо сказати, що наші потреби, під цим оглядом, бодай у головному, забезпечені. Маємо історію Української Католицької Церкви і Української Православної Церкви, бо, на жаль, дві Церкви у нас є, чого не можемо заперечити. Правда, частина, але дуже незначна, належить також до Протестантської Церкви але протестантизм на українській землі не має глибших традицій.

Маємо Богослужбові книги й потрібні молитвенники, включно для дітей і молоді; маємо свої підручники для навчання християнських правд у школі і в родині; маємо багато поважних теологічних творів, дещо потрібне для вірних з канонічного права. Досить багата у нас сьогодні духовна література, що служить нам до духовного читання, включно до чотиритомового «Життя Святих», маємо кілька збірників проповідей і не така вже вбога наша література релігійного характеру, а також високих мистецьких форм: поезія, драма, проза. Дещо переложили ми також з чужих мов. Може, це завжди ця література заспокоює всі наші духові потреби, але все треба мати на увазі, що ми на чужині, що все, що тільки видаємо — видаємо за власні гроші, яких у нас аж так багато нема. А все таки коли розважимо факт, що сьогодні, з ділянки Церкви й релігії ми маємо виданих 450 книжок, то цей наш дорібок вже не такий малий, а найважніше, що він нам наглядно доказує, що наші ставі християнські традиції живуть між нами і в нас що є великою гарантією, що ми не так скоро розплинемося в чужих океанах життя. Те, що в наших душах горить любов до рідної Церкви — це найбільша гарантія живучости нашого народу.

Кожен навіть не спеціаліст-бібліограф, а досвідчений читач, що цікавиться українською еміграційною книжкою, легко переконається, що поважна частина цього нашого скарбу тематично присвячена історії. Це явище цілком природне, бо нарід, що втратив свою державну незалежність і бореться за її відвоєвання — мусить дуже точно знати свою історію, з усіма її помилками, щоб у своїй боротьбі не повторювати помилок попередників. Треба сказати, що ми не тільки здобулися аж на кілька різних видань популярних історій України, а перевидали навіть 11 томів «Історії України-Руси» Михайла Грушевського. Коли додати, що кожен том має кругло 600 сторінок, то навіть не дивно, що при наших видавничих можливостях — видавали ми її аж чотири рази, але таки видали чи радше перевидали, бо попередній наклад цієї історії, що появилася в Україні, московський окупант знищив.

При цьому треба підкреслити, що на чужині ми видали дуже багато історичних монографій великого значення які сьогодні не можуть повстатись на поневоленій Батьківщині. Треба подивляти наших істориків; як вони могли здобутися на такі капітальні праці, не маючи під рукою ані архівних матеріалів, ані навіть відповідних бібліотек. Багато маємо сьогодні нових історичних монографій, студій і багато цінних споминів, якими колись користувались наші історики.

Але тут наша історія ще не закінчується. Ми живемо на чужині і хочемо жити своїм власним життям у рамах чужини. Це належить до нашої історії, і ці сторінки історії намагаємося закріпити на папері, знову для майбутнього історика. Таким способом у нас видано цілий ряд незвичайно цінних і цінних збірників про наше організоване життя і про нашу боротьбу на чужині за ті самі ідеали, за які бореться наш народ на рідній землі. Помилково було б думати, що ми пишемо історію про себе самих. Ні, це історія синів і доньок українського народу, що вийшли на чужину, не щоб спасати своє особисте життя, а щоб допомогти своєму народові у його боротьбі проти московського окупанта. З іншими сусідами ми сьогодні не воюємо, бо їх становище часом навіть гірше ніж наше. Але це не значить, що ми зобов'язані промовчувати разячі кривди минулого, бо таке промовчання було б аргументом проти нас і тоді мало хто зрозумів би наш тяжкий шлях до волі. Це є також тема нашої сьогоднішньої історичної лектури. Коли скажемо, що тематиці історії, під різними аспектами, ми присвятили багато часу й видали до 450 різних книжок, то це не такий малий дорібок, а багато більший, ніж ним може похвалитися сьогодні наша Батьківщина, бо там наш народ годують тільки такою поживою, що її приготують у Москві. Та пожива затруєна і нею Москва хоче вигодувати для себе тільки послушного раба.

Сьогодні наша молодь студіює в чужонаціональних університетах, але ці університети дати студентам ясних понять з української філософії, права, економії, географії, соціології, археології та багато чого іншого — не можуть. І це вже наше завдання дати нашим студентам відповідну літературу з тих галузей. Вона може бути навіть дуже незадовільна, а все таки основні праці ми надрукували. Дешо тільки на циклостилї, але багато праць є такі друкованих. Згадаймо тут розкішно видану «Археологію України» Проф. Ярослава Пастернака, якою ми дійсно можемо похвалитися перед іншими народами, що мають свої держави. Згальної енциклопедії ми сьогодні не потребуємо видавати, бо такі маємо в кожній країні нашого перебування. Але спеціальна енциклопедія про Україну — нам конечно потрібна й таку ми видаємо. Це «Енциклопедія Українознавства», розрахована на дев'ять 500 сторінкових томів. Шість томів ми вже видали. Крім цього видаємо цінну «Українську Малу Енциклопедію», над якою працює тільки одна людина, а саме проф. Євген Онацький. Вона розрахована на 15 книжок і 8 вже надруковано. Нашим дітям і молоді потрібна спеціальна дитячо-юнацька енциклопедія, з якої наша молодь мусить черпати знання про Україну й таку дитячо-педагогічну енциклопедію також видаємо. Може всі ці видання виглядають мініятурою в порівнянні з виданнями державних на-

рдів. Але ми мусимо пам'ятати, що живемо в чужому світі і наше життя в ньому є українською мініатурою — живою і з усіма своїми життєвими потребами. Чисельно цю нашу наукову літературу можна висловити 200 книгами.

Кожний з нас живе в морі якогось чужомовного світу. Щоб обернутися у цьому світі треба опанувати його мову. І дійсно українці сьогодні говорять різними мовами. Але, щоб не сталося таке як колись сказав Шевченко, що своєї мови «навчимося, як німець покаже, а до того історію нам нашу розкаже», то ми самі вже дбаємо, щоб не забути рідної мови й дітей своїх навчити її. Коли пригланутися книгам такого віддлу, що назвемо його «мовою та історією літератури», то також мусимо сказати, що і в цьому напрямі ми багато зробили й багато видали на цю тему книг, бо приблизно 200. Сюди входять історія нашої мови, історія нашої літератури, наша етнографія, видання різномовних словників, граматики, літературна критика, славістика, ономастика тощо. Сюди зараховуємо і різномовні, дуже спеціалізовані монографії, студії, спомини та все інше, що відноситься до історії і розвитку нашої мови й літератури, написаної цією мовою. Маємо посібники, що допомагають нам вивчати різні чужі мови.

Коли йде про літературну творчість — поезію, драму, прозу, — то треба сказати, що наш нарід завжди був багатий нею. Зважаючи, що нас є понад два мільйони у вільному світі, розсіяні по різних країнах, досі, за повоєнні роки, видали ми кругло 700 різних літературних творів. Тут маємо поезію, драму й прозу. Тут маємо пригодницьку, гумористичну й сатиричну літературу, сюди також входить література перекладена з чужих мов, бо і такою літературою українці цікавяться. Треба сказати, що ми маємо великих мистців слова старої генерації, що пам'ятають Україну, де вже видавалися їх твори, але багато мистців слова розпочали свою працю в обставинах чужини. Цікаве одне явище: Україна завжди гордилася своїми жінками, що брали участь, навіть дуже активну, в громадському, літературному і політичному житті свого народу. Цю традицію продовжуємо на чужині, а постать українки на рідних землях — цілком зникла. Це найкраще видне в літературі. Коли сьогоднішня поневолена Україна не може похвалитися ані одною визначною письменницею, то ми на чужині маємо їх понад два десятки. На Батьківщині живе понад 42 мільйони українців, а у вільному світі тільки трохи більше двох мільйонів. І це дуже цікавий барометер що досить ясно відбиває життя сьогоднішньої України, в якій жінка вилімінувала навіть з літературного життя

Окремо треба трактувати нашу книжку з ділянки мистецтва: малярство, скульптура, архітектура, музика, театр, народне мистецтво. І тут, треба сказати, ми надто багато не видали, але все таки видали 90 різних праць з ділянки нашого різномовного мистецтва, між якими кілька розкшних монографій, як «Катедра сфії у Києві», «Золотоверхий Київ» проф. Олексі Повстенка. «Історія Українського Мистецтва» (архітектура) Проф. Володимира Січинського, кілька дуже гарних монографій наших мистців. Досить поважну кількість співаників з музичними нотами. Багато з цих мистецьких видань — це видання дійсно, під кожним оглядом, прекрасні й дуже коштовні, на які не здобувся наш

Золотоверхий Київ, хоч він, згідно з московсько-комуністичною пропагандою, є столицею «самостійної і соборної», а в додатку навіть «суверенної» України.

Ми маємо величезні труднощі з вихованням молодого покоління, яке заступило б нас у нашій праці і боротьбі. Наші діти ходять до чужих шкіл, але ми маємо також свої власні школи, визнані державними законами, тільки біда що не у всіх країнах на такі школи можна нам здобутися через велике розпорощення. Де нема можливості мати свої школи нормальні, там засновуємо школи українознавчі, в яких діти в суботи й неділі вчать тих предметів, яких не вчать їх у школах чужих: мова, історія, література, географія України. Для тих шкіл треба мати спеціальну літературу, включно із спеціальними програмами. І тут ми не так дуже залишаємося позаду, беручи під увагу, що всяка література з цієї ділянки має до сто різних книг, в яких є також потрібні книжки для вивчення історії нашої Церкви, обряду й вивчання християнських правд на рідній мові.

Ще інший спосіб, що має зберегти нашу дитину в любові до України — це дитяча книжка. Маємо дитячих письменників, маємо мистців, що дуже сумлінно ілюструють цю дитячу книжечку і видаємо величезні суми грошей, щоб книжечку видати. Успіх маємо великий. Починаючи від скромних таборових видань дитячої літератури, а кінчаючи розкішними виданнями, з чотирьох кольоровими ілюстраціями — сьогодні наш дорібок з цієї ділянки має понад двісті книжечок. Це для маленьких дітей, які часто навіть не вміють ще читати, але приглядаючись ілюстраціям книжечки, за посередництвом батьків чи старших братів вивчають напам'ять віршики, казки й оповідання. Для старшої молоді, що вже вміє читати по-українському, маємо інший рід юнацької літератури, якої число сьогодні доходить до сто спеціальних книжок.

Навіть для тих, що цікавляться нашою приватною поштовою маркою маємо спеціальну філіателістичну літературу, дуже спеціалізовану, числом 5 книжок.

Вкінці треба ще згадати про літературу в чужих мовах. Це книжки, що трактують українське питання під різними аспектами: історія, література, трактати політичного й історичного характеру, різномодні документи й переклади творів українських письменників. Правда, тут треба згадати багато чужинецьких авторів і поважне число чужинецьких видавців. Але, і чужі автори, і чужі видавці своєю працею і грошовим видатком тільки допомагають нам ширити правду про Україну та її нарід, про його високу культуру й про його боротьбу за волю. Ми вже сьогодні вдячні цим людям за їх працю і їх грошовий видаток. Їх імена будуть записані на сторінках нашої історії і нашої боротьби за волю. Такої чужомовної літератури сьогодні призиралося вже понад триста поважних книг.

До тих чисел треба ще додати кругле число 200 «Календарів-Альманахів» (від досить давніх часів вони були дуже популярною лектурою нашого народу), то одержимо кругле число три тисячі назв книжок, які ми спромоглися видати на чужині, починаючи від закінчення другої світової війни — це значить від 1945 року.

Можна дуже критично ставитися до цього нашого видавничого дорібку на чужині, але ніколи не можна забувати, що це не є зарібкова праця, ані нашого вченого, ані письменника, ані видавця. Всі працюють, сказати б — дефіцитово, але всі працюють свідомо, що докладають свою цеголку до великої будови, що називається українське життя, українська культура, українська боротьба. Всі жертвують працю і гр'ш з єдиним бажанням допомогти українській душі на чужині, дати їй духову поживу без дсмішки московсько-комуністичної отруї, допомогти своїй Батьківщині у боротьбі, якої людство сьогодні лякається, допомогти своєму народові, допомогти самому собі.

Українська книжка, видана на чужині, — це свідок і живий пам'ятник, що поколінням і вікам говоритиме як ми боролися, серед свободи вільного світу, за свою душу, щоб зберегти її для Воюючої України

Мадрид, у листопаді 1961 Р. Б.

С. Калітанчик

Із творчості членів СУМ-у

БАГАТО ЗИМ І ЛІТ

В моїх ушах бренить і досі
Усе, що ти казала,
Коли мене в холодну осінь
До війська виряджала.

»Іди воюй! — казала ти, —
Просить я буду Бога,
Щоб Він поміг перемогти
Нам ворога лихого.

Щоб визволить з неволі край
Завзято ти змагайся,
В боях мене не забувай
Та скоро в дім вертайся!

Чекати я буду ночі й дні
На тебе нетерпляче.
Думки вбиватиму сумні
І разу не заплачу.

Надія буде мене гріти
Та зміцнить мої сили,
І буду я тебе любити
До самої могили...«

Багато довгих зим і літ
Відтоді вже минуло,
А Ти сьвящений заповіт
Свій досі не забула...

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО VII СВІТОВИЙ КОНГРЕС СУМ-у

Центральна Управа Співки Української Молоді (СУМ) повідомляє всіх членів, всі організаційні клтини і Крайові Управи СУМ-у, що згідно з параграфами 5 і 7 Статуту СУМ-у

VII-ий СВІТОВИЙ КОНГРЕС СУМ-у

відбудеться в часі від 18 серпня до 4 вересня 1962 року.

Щоб дати можливість якнайбільшій кількості делегатів особисто взяти участь у праці Конгресу, Центральна Управа СУМ-у на своєму засіданні 2.12. 1961 р. ршила відбути VII-ий Світовий Конгрес СУМ-у в двох частинах: в Європі та Америці.

Перша частина Конгресу відбудеться в днях 18-20 серпня 1962 р. в Парижі, друга частина — в днях 1-4 вересня 1962 р. в Нью Йорку.

Програма Конгресу:

1. Відкриття Конгресу.
2. Вибір Президії.
3. Затвердження порядку нарад.
4. Відчитання та прийняття протоколу VI-го Світового Конгресу СУМ-у.
5. Затвердження комісій:
  - а) організаційно-статутової,
  - б) виховно-юнацької
  - в) мандатно-номінаційної,
  - г) програмово-резольційної,
  - ґ) видавничої,
  - д) фінансово-бюджетової.
6. Звіт з перевірки мандатів.
7. Звіти Центральних Органів СУМ-у.
8. Дискусія над звітами і уділення абсолюторії.
9. Святочна частина: привіти, програмова доповідь і зустріч з представниками духових і світських Установ.
10. Звіти ділових комісій та дискусія над ними.
11. Вибір нових Центральних Органів СУМ-у.
12. Затвердження бюджету.
13. Прийняття постанов і резолюцій.
14. Окремі внески і запити.
15. Закриття Конгресу.

Кожна точка програми є дійсна для обидвох частин Конгресу. Право участі в Світовому Конгресі СУМ-у мають:

1. Делегати вибрані на Крайових З'їздах СУМ-у з розрахунком

один делегат на 200 членів СУМ-у і Юнацтва СУМ-у, при чому 100 останніх членів мають право на одного делегата.

2. Члени Центральних Органів СУМ-у.

3. Голови Крайових Управ СУМ-у.

Перша частина Конгресу обмежує себе до пророблення всієї програми і винесення пропозицій залишаючи остаточне рішення за другою частиною Конгресу. Права делегатів першої частини Конгресу — суверенно рішати в справах СУМ-у — будуть заступати мандатовані ними делегати, що візьмуть також участь в другій частині Конгресу.

Для забезпечення гармонійности в ставленні проблем і оформленні пропозицій на першій частині Конгресу, Крайові Управи ЗДА і Канади виделегують туди принаймні по одному делегатові. З практичних мотивів, делегати з країн Південної Америки і Австралії повинні взяти участь в другій частині Конгресу.

Центральна Управа СУМ-у покликає до життя всі згадані в програмі комісії, які подасть на затвердження Конгресу. Комісії підготовлять звіти і внески на розгляд Конгресу.

За Центральну Управу СУМ:

О. Коваль,
Голова

Є. Гановський,
Ген. Секретар

МОЛОДІ ПОЕТИ, ПИСЬМЕННИКИ, ДРАМАТУРГИ!

ПРЕДСТАВТЕ СЕБЕ МОЛОДІ

— ВАШИМ ТЕПЕРІШНІМ І МАЙБУТНІМ ЧИТАЧАМ —

НА СТОРІНКАХ «АВАНГАРДУ»

ПРИСИЛАЙТЕ

до публікації Ваші твори

за авторський гонорар

З життя і праці СУМ-у

XV-ий З'їзд СУМ-у в Бельгії

СУМ у Бельгії вступив у 15-ий рік своєї праці. 8 квітня 1962 р. відбувся Крайовий З'їзд СУМ у Брюсселі, на який прибули делегати від восьми Осередків. Поміж делегатами були також члени СУМ, які щойно перейшли з юнацтва.

Всі члени Крайової Управи склали свої звіти, з яких виходить, що в Бельгії начисляється тепер 118 членів СУМ та 175 членів Юнацтва. До більших досягнень КУ в минулому році треба зачислити вишкільний курс для виховників, у травні минулого року, в якому взяло участь понад 60 учасників; сумівський табір, зложення іспитів та приречення в таборі; висилка групи юнацтва до табору (Аахен), а

відтак на виховну зустріч у Н'меччині (Кельн).

В Осередках юнацтво працює по роях, а також займається мистецькою самодіяльністю. Найкращих успіхів добився танцювальний гурток зі Звартбергу, що по кілька разів у місяць виступає на бельгійських концертах і святах. На протязі року зробив він 50 таких виступів.

Дискусія і виміна думок на З'їзді була жива і цікава. Нову Управу переобрано з малими змінами: О. Коваль — голова, І. Дерев'янка — Заступник голови, Г. Ощипко — секретар, І. Левицький — референт Юного СУМ-у, М. Когут — скарбник, Г. Панчук — культ.-освітній референт, Б. Дибайло — спортовий референт, В. Дерев'янка — референт хореографії, В. Закальницький — член КУ. Контрольна Комісія: д-р В. Попович — голова, А. Чепак, М. Дуда — члени. Товариський Суд: о. д-р Б. Курилас — голова, М. Хома, І. Галабурда — члени. Головою Виховної Ради обрано о. д-ра Б. Куриласа.

ЧЛЕНИ СУМ-у!

ПРИСИЛАЙТЕ ЗНИМКИ

І ДОПИСИ ПРО ЖИТТЯ

ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ВАШИХ

ОСЕРЕДКІВ.

»Табір Шевченківське Село« в Австралії

Від Ред. Коли в Північній Півкулі нашої планети зима і деякі Осередки починають вводити досі в нас не практикований спосіб виховної праці — зимові табори — в Австралії,

на »другому кінці світу«,„ наші друзі влаштовують літні табори. Про один з таких таборів мова нижче. Вибачаємось перед автором за скорочення репортажу із-за браку місця.

Вже третій рік підряд Осередки СУМ-у ім. Гетьмана І. Мазепи в Мельбурні та ім. С. Бандери в Джілонгу влаштовують спільно табори СУМ-у в гірській околиці Ворбутону, над рікою Яррою. Останній табір розташувався в долині Мак-Магон Крик, у ще гарнішому і зеленішому закруті ріки Ярри, в формі великої підкови, і тривав від 23. 12. 1961 до 4. 1. 1962 р.

Всіх учасників табору було біля 180. Табір поділявся на два окремі Курені: »Моринці« — для юнаків, і »Кирилівка« — для юначок. Всі шатра носили назви поем Тараса Шевченка, і так у »Моринцях« — »Пророк«, »Тарасова ніч«, »Думка«, »Суботів«, »Чигирин«, »Гамалія«, »Холодний Яр«, »Великий льох«, »Кавказ«, »Гайдамаки«, »Перебендя«, Чернець«; в »Кирилівці« — »Черниця«, »Княжна«, »Розрита могила«, »Посланіє«, »Кобзар«, »Хустина«, »Марина«, »Сон«, »Тополя«, »Лелія«, »Заповіт«. Посередині табору стояло шатро Команди, далі — три щогли з прапорами,

потім в тіні дерев — престіл для Богослужб, а також таблиця оголошень і таблиця »Сумівського Голосу« — таборового часопису. Цілком збоку стояло шатро »Невольник«, в якому жив весльчук-пустун сумівець Василь і продавав по 1 шіл. сумівську лемонаду. За його дотепи і торговельну »жилку« »Сумівський Голос« прозвав його »шкуродером« і »визискувачем« таборового люду, хоч увесь дохід з продажу одержував СУМ. Окреме місце займали кухня »Відьма« і шатро »Сова« для жіночої обслуги кухні.

На майже »забороненій« території »Кирилівки« розташувалося гарне шатро першої допомоги, »Чума«, в якому, наче лікар, вміло ординувала та справлялася з хворими досвідчена сестра подруга Мая Грудка-Мовознавець, а її допомагав її чоловік, також санітар, дг. Петро. В шатрі був взірцевий порядок, а невеличка собачка при авті гавканням оголошувала прихід пацієнтів; хитра тварина здорових і маркерантів

В ТАБОРІ «ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СЕЛО» Голова Осередку СУМ-у і члени Команди табору вітають хлібем і сіллю Владика Івана Прашка під час відвідин ним табору СУМ-у над річкою Яррою.

просто не допускала до шатра.

Глибокі місця Ярри були не тільки дуже вигідні для купелі й плавання, але й для ловлі риб. Трав'яний видолинок служив різним родам спорту.

Справді, молодь почувалася як у раю!

На входовій брамі із вежами, де стояли вартові, виднів напис «Шевченківське село», висів величезного розміру «Жобзар», а на самому вершку — в національних кольорах — сумівська емблема.

Команда табору складалася з таких друзів і подруг: В. Пундяк — командант, Ю. Менцінський — ад'ютант, П. Рожик, — бунчужний, М. Дума — інтендант, В. Костюк — обозний, С. Пирч — почтар, О. Василько — головний виховник, Ю. Сорока — курінний «Моринців», Н. Лапан — курінна «Кизи-лівки», Д. Бурмич — господар. Машиністкою Команди була Ляоня Кіпіш. Голова д. Петро Сорока ревно допомагав у всіх ділянках таборового життя.

Оба Осередки СУМ-у зуміли за неповні три роки виховати свої власні кадри керівників і виховників, які допомогли Команді втримати в таборі взірцеву дисципліну і порядок. До Команди Куреня юнаків належали: дд. Ю. Сорока — курінний, Я. Кулик — булавний, М. Когут — писар, Д. Моравський — І-ий чотовий, П. Дзвончик — II-ий чотовий, І. Червінський — обозний. Команда Куреня юначок: подруги Н. Лапан — курінна, Л. Пундяк — булавна, О. Лазурко — писар, О. Томин — I-ша чотова, В. Шаравара — II-га чотова, Г. Карпен — обозна.

Виховниками в таборі були: друзі О. Василько і С. Пирч і подруги Юлія Олійник, Олена Пундяк, Марія Роман, Марія Сорока, Надія Шаравара. Інструкторами — Поточна Леся, Лапан Люся, Лисенко Леся, Кочержук Мар'я, Кіпіш Льоня, Андріішин Рузя, Сорока Христя, Дідик Ліда, Куд Валя, Коцюмбас Оксана, Сенів Павло, Солочинський Іван, Язва Ярослав, Цькуй Петро, Моравський Дмитро, Моравський Дмитрик.

Таборові заняття найрізноманітнішого характеру відбувалися систематично, за пляном, були дуже цікаві і захоплюючі, так що таборовики дійсно їх любили.

Добре харчування складалося із сніданку, обіду, підвечірку і вечері. В окремих ізольованих

казанках завжди стояли чай і кава.

В духовних справах табір відвідували о. В. Іванчо, о. І. Бовден (2 рази) і о. Протопресвітер І. Винницький, який до молоді після молебня виголосив дуже гарне релігійне і патріотичне слово. Два дні перед закриттям табору завітав до нього Преосвящений Кир Іван Прашко. При вході в табір Владика привітала почесна варта, а хлібом-сіллю — Команда табору. Після молитви Владика провів із молоддю батьківську гутірку на релігійні теми.

Табір відвідали родичі майже всіх юних сумівців та багато цікавих українських громадян, зокрема інж. М. Болюх — голова СУОА, п. В. Коцюмбас — голова української Делегатури АБН, п. О. Нагірний — голова УГВ, проф. В. Олійник, п. Ю. Венгльовський, мгр. В. Литвин з Канберри і п. І. Брозницький — редактор «Юнацького Світу» при «Вільній Думці». Він передав для таборового «Сумівського Голосу» свій спогад з часів ліквідації СУМ-у в Україні, коли то він сам опинився між арештованими. (Див. на іншому місці — Ред.). Пан Брозницький дуже багато уваги присвячує СУМ-ові в Австралії, бо вважає його дійсним і єдиним спадкоємцем ідей першої Спільки Української Молоді в Україні.

Всіх авт, що відвідали табір, зареєстровано понад 200 з 5-6 особами в кожному. На церемонію відкриття табору приїхало кількасот, а на таборове Шевченківське свято — понад 500 осіб.

До кращих таборових імпрез слід зарахувати гарне відкриття табору, День Тараса Шевченка, складання обітів і 4 сумівські вогні з дотепними програмами. Після Сл. Божої, яку відправив о. В. Іванчо, урочисте Слово склало 53 члени доросту СУМ-у, після чого вони отримали жовті краватки. Обітницю склало 66 членів старшого юнацтва (зелені краватки). Приречення дійсних членів СУМ-у склали: Михайло Дума, Михайло Когут, Ліда Дідик, Степан Рижак, Юрій Сорока, Петро Цькуй, Марія Лазурко, Дмитрик Моравський. Всі вони отримали право носити сині краватки з однострою СУМ-у.

Відповідно до виконуваних функцій, члени СУМ-у в Австралії носять ще шнурки. Мазепинки носять усі старші члени під час урочистостей. Вони також мають різні пасочки і обшивки для відзначення ступеня і функцій. Під час тривання табору введено відзнаки УПАрмії...

До підтримання беселого настрою в таборі причинився таборовий часопис «Сумівський Голос». Його редагував «СУМ-кор»

Я. Булка. Перші матеріяли до «С. Г.» зібрала п-га Ю. Олійник. Початкові дні в таборі описала юначка Марійка Кочержук, а відкриття табору — юн. Розалія Андрійшин. Найбільше дошкуили нашим «русалкам» за будовання шатра д. В. Бень. Інколи «Юнкор» сіпався до «СУМкора», а деякі дівчата жарти приймали цілком поважно і навіть хотіли знищити одне число газети. В газеті кожний був зачіплений, чи то в формі згадки, чи якогось дотепу, включно із «жмарознавцем» д. Шкударем, який так і не дочекався дощу в таборі.

Два дні перед залишенням табору сумівці виглядали як студеї, а сумівки — як черниці: всі завзято вчилися і готувалися до іспитів. Їм допомагали виховники, серед яких видатною постатю відрізнявся кремезний д. Василько, а своїм співом — д. Менцінський. Усі дійсно вчилися. Іспитова комісія затирала руки із-за добрих вислідів іспиту, а найбільше голова Виховної Ради д. М. Шеґедин, якого «СТ» прозвав «людиною, яка світить прикладом».

І так у Шевченківському селі, 3 січня 1962 р., із членів юнацтва СУМ-у при Осередку в Мельбурні перший іспит молодшого юнацтва здало 19 хлопців і дівчат, другий іспит молодшого юнацтва здало 20

хлопців і дівчат. Перший іспит старшого юнацтва здало 25 хлопців і дівчат, а другий іспит старшого юнацтва — 16 хлопців і дівчат.

Із Осередку СУМ-у в Джіллонгу іспити на подібні ступені здало 8 хлопців і дівчат.

При цьому слід згадати, що під час свята Патрона юнацтва СУМ-у, св. Архистратига Михайла, що його влаштував Осер. СУМ-у в Мельбурні 26. 11. 1961 р., перший іспит доросту СУМ-у зложило 41 хлопців і дівчат.

Перед закінченням табору, на останній збірці, перехідні прапорці заслуги отримали такі ланки: »Лісові мавки« — дівчатка з Нідрі та »Олені« — хлопці з Ньюпорту в наслідок їх цілорічної взірцевої праці і доброї поведінки в таборі. Окремі юначки і юнаки отримали відзнаки за добру поведінку і чесність. Відзнаки фізичної справності, особливо за стрільання, отримало кільканадцять дівчаток і трохи менше хлопців.

В часі таборування делегації Пласту і СУМ-у обмінялися візитами.

В СУМ-таборі відчувалося відсутність »спортового«, цебто д. Ю. Венгльовського, як і д. Тсмина — для футболу і волейболу.

Команда табору та управи обох Осередків вирішили дати молоді якнайбільше фізичних

і навчально-виховних зайнять, тому молодь було зрільнено від праці в кухні. Цю дійсно тяжку працю під керівництвом п-ги Л. Гундерук солідно виконували п-во Кіпіш, п-і Крупа, д. Михайлів, д. Шкудар, д. Колісник, пп. Березюк і Білик. Своім автотом і працює дуже ревно допомагав ст. сумівець д. В. Альфавицький. Помпу обслуговував із батьків п. П. Демків. Інтендант д. Дума дуже добре справлявся з доставою харчів. У таборі все »грало«, не було недотягнень.

Побіч табору проживало декілька родин з малими дітьми, які завжди рано і вечером прибігали до табору на спільну молитву, ставали на струнко і потім окремо, по-своєму, маршували. Це — майбутні члени СУМ-у.

Із святочних імпрез у таборі слід згадати »Шевченківський День« з походом юнацтва до Канева. Це була свого роду проща. Над рікою серед лісу було побудовано велику Шевченкову могилу, перед якою маршовим порядком стала молодь, а збоку — багато гостей. Після відспівання »Заповіту« кожна ланка врочисто складала вінок генієві і пророкові України на його символічну могилу, виголошуючи при тому відповідні уривки із поем Шевченка. Доповідь про Шевченка зробив сіроманець д. Д. Моравський. Всі члени СУМ-у

заспівали «Садок вишневий» та «Реве та стогне Дніпр широкий», а Леся Лисенко деклямувала вірш «Іван Підкова». На закінчення всі присутні українці заспівали наш національний гімн.

Присутні австралійці дуже хвалили організованість сумівців, а одушевлений представник Комісії нагляду за лісами запропонував Команді табору площу під табір ще на кілька років, оплата якої за одно таборування становить тільки один фунт.

Це була пропам'ятна неділя 31 грудня 1961 р.

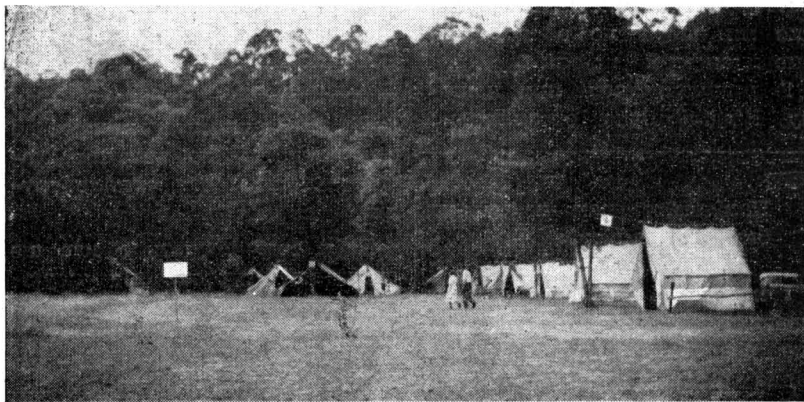
Якою ж була мова — розговірна — серед таборовиків? Розуміється, українська, або краще — мішана. Найчистіша мова була у старшого юнацтва

та у дітей тих батьків, які про це дбають. Англійська мова відібрала у наших дітей ж,ш, щі ч. Ось один приклад такої мови: «Цекай, цекай, сказу комендантови, сдо ти по українски не говорис!»...

*

Прощання було сумно-веселе. Всім було сумно, що мусіли покидати оцей чудовий табір, і при цьому всі раділи гарним успіхом табору. Важко було і СУМкорові прощатися з дорогим юнацтвом, кажучи їм між іншим таке:

»Я сьогодні вас прощаю
під кінець табору,
Жийте, любі, нам на втіху,
пнітьсЯ вище вгору!
Коли вернетесь додому,
юнаки і діти,

**Загальний вид на частину табору «Шевченківське село»
в Австралії.**

Як ми працюємо в Бостоні

Хоч нас у Бостоні не багато, все ж таки щодо активності ми не поступаємось багато численнішим сумівським громадам. Щоб описати все, що наш Осередок СУМА ім. В. Біласа та Відділ Юнацтва »Бережани« проробили за останній рік забрало б багато часу і місця, тому я обмежуся тільки до найголовнішого.

Наш Відділ Юнацтва СУМА начисляє 61 член. Кожної суботи від год. 5-ої до 7-ої відбуваються наші сходи, де члени нашої Виховної Ради дають нам лекції з історії і географії України, української літератури та історії СУМ-у — СУМА. Це є основні речі і цінне доповнення того знання, яке ми набуваємо в щоденній американській школі.

В минулому році при нашому Відділі було організовано

мандолинову оркестру під диригентурою п. Н. Калініченка. Лекції і проби оркестри відбуваються два рази в тиждень, а саме: що вівторок і п'ятниця від 6 до 8 год. вечора. Вивчаємо українські мелодії і пісні, з якими опісля виступаємо перед українською і американською громадськістю.

При нашому Відділі маємо танцювальний гурток, де вивчаємо українські народні танці. Інструктором танців є д. М. Франківський. Здається, що не було ані однієї імпрези, яку влаштував наш Відділ УКК в Бостоні, на якій не виступали б наші мандолинова оркестра і танцювальний гурток. Літньою порою ми мали понад десять виступів не тільки перед українською, але також і американською публікою. Ми радіємо нашими успіхами і запрошеннями до виступів, хоча це коштує нас чимало трудів.

Крім того існують в нас ще спортовий гурток, під керівництвом спортового керівника Осередку д. Г. Макуха, курс вишивання для юначок, що його провадить п-га Ірина Сокологуб, а останнім часом організовано курси малярства, що їх провадить п. Н. Калініченко.

Пам'ятайте: вам не вільно без діла сидіти!»

*

І не сидять вони без діла, а працюють, щоб на другий рік ще дзвінкіше лунали сміх і рідна пісня над СУМ-івським табором у закруті ріки Ярри, у нашій австралійській Ворохті.

Ярослав Булка
СУМкор.

В минулому році наш Відділ Юнацтва СУМА влаштував своїми власними силами чотири святочні імпрези, а саме: свято Героїв, 100-ліття смерти Т. Шевченка, академію в другу річницю смерти сл. п. С. Бандери, а святочними сходами відзначено 40-ву річницю трагедії під Базаром.

Під кінець 1961 року ми склали юнацькі іспити. До іспиту першого ступеня приступило 21, а до іспиту другого

ступеня приступило 9 юнаків і юначок. В Конкурсі Шевченкознавства Юнацтва СУМА з нашого Відділу взяло участь 17 юнаків і юначок.

Під час Різдвяних свят ми ходили трьома групами колядувати на «Визвольний Фонд», на потреби Юнацтва СУМА та на наш сумівський дім у Бостоні, який ми недавно набули на нашу власність.

Стар. юначка Р. Франківська

Міжнародній Вечір Молоді в Нью Йорку

Кожну нову ідею варта привітати, але куди більша її вартість, якщо ініціатива виходить від молодих. І таку імпрезу, а саме зустріч молоді п. н. «Міжнародній вечір молоді», організував Гурток зовнішньої діяльності при Осередку СУМА ім. ген.-хор. Т. Чупринки в Нью Йорку, при активній співпраці Булави Відділу Юнацтва СУМА «Канів».

Гурток зовнішньої діяльності під проводом сумівки, студентки коледжу, п-ги Али Непрель поставив собі завдання інформувати чужинецьку молодь про Україну, про нашу культуру, традиції, шляхом зустрічей, дискусій, вечірок і т. п. І власне такий вечір молоді відбувся 24-го березня ц. р. в приміщенні Українського

Американського Інституту при 5-тій евеню в Нью Йорку.

На зустріч-вечірку прибули члени молодечих організацій естонців, мадярів, словаків, хорватів і білорусів, від українців — молодь СУМА, як господар вечора.

Вечір-зустріч відкрила сумівка Марійка Глуха, яка вміло провадила програмою вечора. Коротке слово про Україну, українську культуру, звичаї та про Спілку Української Молоді виголосила пані Надя Шмігель. В кінці свого слова вона закликала присутніх молодших друзів і подруг пильно вчитися і працювати над собою, себе взаємно пізнавати, щоб могли спільно боротися проти спільного ворога — Москви.

Короткі ко-реферати виголо-

сили: п. Едвард Конечнік — від словацької молоді, п. Чазар — від малярської молоді, п. Станкевич — від білоруської молоді і п. Томас — від хорватів.

В мистецькій програмі кожна національна група виступала зі своїми народними піснями і танцями. Перед кожним виступом було пояснення пісні і танку, чи народнього музичного інструменту. Дуже гарно співали словацькі дівчата, яких пісні так дуже подібні до українських. В українській точці виступали ансамбль бандуристок — старших юначок СУМА — під проводом п. Даниліва та танцювальний гурток Ю. СУМА під проводом п. О. Гензи. Пані Н. Шмігель надзвичайно гарно розповіла присутній молоді про український музичний інструмент — бандуру.

Після мистецької частини присутні перейшли до другої залі, де відбулась перекуська, влаштована сумівками. При перекусці молодь різних національностей дискутувала, обмінювалась поглядами, раділа спільними думками та обмірковувала майбутні пляни праці. Мило було прислуховуватись, як молода сумівка весело гурторила з хорваткою і словачкою на українській мові, а естонка просила навчити і її по-українському. В другому гвті молоді українці, малярі і

естонці про щось завзято дискутували, чи не про те, якби то прогнати москалів-большевиків з України, Малярщини і Естонії.

Підкріпивши свої сили, молодь почала товариські гри і забави. Всі пірнули в радісний і веселий настрій. Змішались між собою народні строї. Госпединя вечора п-га Марійка Глуха запропонувала всім навчитися української коломийки. Понад 120 осіб стали колом. приглядаються крокам і рухам коломийки, танцюють спочатку несміло, далі краще. Після коломийки перейшли на малярський чардаш, а потім на інші товариські гри і забави.

Пізно вечером закінчилась програма цієї зустрічі молоді. В і були задоволені, а найбільше — ініціатори зустрічі, бо крім різних користей, зв'язаних із згаданою імпрезою, це нав'язання тіснішого контакту з різнонаціональною молоддю та співпраця з нею в майбутньому. І такий ідеї ця зустріч добре прислужилася, бо сумівська молодь вже одержала запрошення прийти на таку зустріч до інших національних груп. І вона туди піде, щоб у дружній співпраці бути амбасадором своїх поневолених народів на еміграції, так як це сказав у своєму слові представник малярської молоді п. Чазар: »Під час нашого зриву в Будапешті українські вояки в

Сумівки з Шікаго — Чемпіонами СУАСТ-Північ

Велика та імпазантна колекція чаш, грамот, відзнак та прапорців, що прикрашують спортову залю СК СУМА «Крила» при Осередку ім. М. Павлушкова в Шікаго, є своєрідним віддзеркаленням широкого козацкоєної праці на полі фізичного виховання молоді, що її від років провадить Осередок. У великій скляній шафі відвідувач може побачити наші трофеї здобуті протягом років футболістами, «пінг-понгістами», відбиванкарями, легкоатлетами, круглярами. Прапорці передових спортових клубів нового континенту, що з ними змагалися «Крила», прикрашують стіни, а десятки грамот розповідають про всесторонню підтримку та участь «Крил» в різних турнірах, що їх органі-

советській армії масово переходили до нас, повстанців, давали нам зброю, воювали разом з нами проти Москви. Сьогодні ці вояки-українці разом з мадярськими повстанцями спільно міряють шляхи холодного Сибіру. Тому нашим обов'язком є спільно їх згадувати, пам'ятати про них, і служити визвольній ідеї наших народів».

Г. Ц.

зують наші спортові центральні — Союз Українсько-Американських Спортових Товариств (СУАСТ-Північ), чи Українська Спортова Центральна Америка і Канади (УСЦАК).

Сьогодні, по роках систематичної праці відданих іструкторів-одиниць та маючи за собою вже тяжкі та скромні початки в міжклубових змаганнях, молоді змагуни й змагунки «Крил» неодноразово займають місце в колі першунів.

Останньо відбутий турнір відбиванки за першество СУАСТ-Північ (14-го березня 1962 р. в Шікаго) виявив наших змагунок-сумівок найкращими. Це вже другий рік підряд вони взяли перше місце в згаданому турнірі. Подруги М. Дмитришин, М. Яворська, І. Яворська, О. Боднар, М. Паламар і О. Коваль (навіть дещо послаблені відсутністю з причини хвороби О. Мосяк) під проводом свого інструктора інж. В. Левицького представили себе як добре збалансована дружина з опанованим м'ячем та з певною грою як в полі, так і під сіткою.

В згаданому турнірі крім першої шістки-чемпіона, змагалися теж наші молодші подруги — юначки віком до 15

рсків, які зайняли останнє місце, але здобули певний досвід. Крім них в турнірі за першенство жінки брали участь команди «Черника» з Дітройту та «Левів» і Пласту з Шікаго.

Після зимового сезону, в якому «Крила» успішно влаштували на власній Оселі Осередку перший лещатарський табір «Карпати», з приходом весни діяльність різних спортових ланок ще більше оживає.

Подібно як і жіноча шістка, в цьому ж турнірі в клясі юніорів добре пописалася репрезентація «Крил» в складі: Б. Олексин, В. Курпіта, М.

Куляс, В. Абрам'юк, О. Грипевич і Р. Михальцевич. Вони зайняли також перше місце, перемагаючи три окремі дружини зі Станиці Пласту в Шікаго.

Змагунки і юніори секції відбиванки СК СУМА «Крила» розпочали новий сезон перемажно та поставили перед факт доконаний своїх товаришів з інших ланок, служачи прикладом гідним до наслідування (футболістам під увагу!), за що їм належить дружне та грімке, потрійне «слава».

В. К.

Сумівське весілля в Парижі

З лютого ц. р. відбулося в Парижі, в церкві св. Володимира, вінчання д. **Маркіяна МИКУЛИ** з панною **Михайлиною КОЗЛО**. Молоду пару звінчав о. канц. М. Левенець. Гарно співав церковний хор під орудою п. Д. Дратвінського. Друг М. Микула — від кількох літ активний член СУМ, тепер голова Крайової Управи СУМ-у, а панна М. Козло — активна сумівка. Обоє танцюють в танцювальній групі СУМ-у. Народжені в Франції, але виховані в українському дусі, вони з запалом працюють для української справи.

Центральна Управа СУМ і Редакція «Авангарду» бажають молодій парі багато років щастя в подружжі.

ПРОБЛЕМИ МОЛОДІ НА БАТЬКІВЩИНІ

А МИКУЛИН

Характеризувати сучасну українську молодь на рідній Україні, використовуючи для цього офіційну писанину українськомовної московсько-большевицької преси, досить важко. Жорстока московська окупація України, жахливе колоніальне поневолення українського народу, система відвертого і замаскованого терору московської компартії, що діє в усіх ділянках національного, політичного, ідеологічно-культурного і економічного життя, безпросвітна московська панщина, постійна пропагандивна брехня і лицемірство Москви — все це поставило українську молодь на рідних землях у таке становище, в якому їй правдиві настрої глибоко приховуються. На зборах, нарадах, злетах, конференціях, з'їздах, скликаних окупантом, а навіть у приватних розмовах українська молодь повторює стандартну пропагандивну фразеологію, вдає з себе ентузіастів, одностайно «підтримує» компартію, але глибоко в душі має власні думки і погляди. Інколи проскакують вони і на сторінках газет «Молодь України» та «Комсомольська правда», оче-

видно, відповідно спрепаровані, перекручені і скоментовані редакціями.

І все ж таки, студіюючи систематично московсько-большевицьку писанину, читаючи її між рядками, можна зробити висновок, що українська молодь за своїм внутрішнім наставленням далеко не така, як її змальовує пропаганда Москви. Наша сучасна українська молодь на рідних землях — це те покоління української нації, що народилося і розпочало своє життя в умовах московсько-большевицької окупації України. Частина цього покоління народилася напередодні другої світової війни і на дитячих роках цього покоління позначилося жахіття гітлерівської окупації, фронти, голод, потім знову ж московсько-большевицька окупація, злидні і тяжке повоєнне життя. Багато з цієї молоді виховувалося без рідних, сиротами, безпритульними або в московсько-большевицьких дитячих закладах. Їм тепер приблизно 25–28 років.

Друга частина української молоді народилася під час війни, яку, очевидно, не пам'ятає. Вона зростала і виховувалася за

часів першого десятиліття по війні, коли вся Україна лежала в руїнах. Ця молодь має тепер 15-20 років.

І третя частина українського молодого покоління народилася після смерті Сталіна, виховується тепер в умовах хрущовщини, т. зв. збудованого «соціалізму», «розгорнутого будівництва комунізму». Це — неповнолітні школярі, що мають 7-10 років життя.

Очевидно, батьки згаданих тут 3-х груп української молоді також народилися і виховувалися в умовах московської окупації України, тоталітарно-більшевицького режиму, що в свою чергу відбивається на вихованні їхніх дітей в складних умовах підсоветського життя. Бо ж, дійсно, батьки сучасної української молоді були колись молодими і також виховувалися своїми батьками, які оповідали їм за дореволюційне життя України під царською Московською окупацією, прищеплювали їм національний уклад життя, українство, навчали глибокої релігійності, перенесли на своїх плечах увесь тягар сталінської «побудови соціалізму», з його репресіями, насильною колективізацією, індустріалізацією, жорстоким переслідуванням українського національного життя. Вони навчали своїх дітей — батьків сучасного українського молодого покоління — ставитися критично до всіх потягнень і заходів окупанта України, не вірити московсько-більшевицькій брехні, виробляти власні погляди на підсоветське життя. Але советський устрій в Україні, безкінцева щоденна партійна пропаганда, підпорядкування не тільки суспільно-громадського, але й приватного

життя партійному керівництву робили свою ганебну справу, викривлюючи українську душу, спотворюючи українську людину. Це також позначається на вихованні батьками сучасного молодого українського покоління, якому вони (батьки) з різних причин не спроможні прищепити твердих політичних і національних поглядів.

Очевидно, серед сучасної української молоді є невелика кількість таких, що вірять в комунізм, повторюють партійні догми, запалюються ентузіазмом і большевицькою романтикою. Але це, переважно, підлітки, які навчаються в школі, не виробили покищо власних поглядів, не зударилися з твердою жорстокою підсоветською дійсністю самостійного життя. Потім, після закінчення школи, романтика «побудови комунізму» вивірюється у них як дим. Вірить в комунізм і верховка комсомольської бюрократії. До цієї частини молоді належать також і діти високих партійних урядовців, «золоте покоління» КПСС і советського уряду; вони утримуються добре платними батьками, навчаються у високих школах, де одержують високу державну стипендію, а, одержавши диплом, призначаються на відповідальні партійно-урядові посади, очевидно, не без клопота «папаш» і «мамаш».

Мала частина українських студентів високих шкіл, після «знесення культу особи» (Сталіна), намагалася самостійно вивчати теорію марксизму-ленізму. Ті студенти навіть організували підпільні групи т. зв. «правовірних лєнінців», але вони достудіювалися, логічно, до цілковитого заперечення марксизму-ленізму.

Підпільні групи тих студентів — у Харкові, Дніпропетровську, Києві, Львові та Одесі — були заарештовані відділами КГБ. Їм «підшито» антикомунізм і ревізіонізм.

Десято більша частина української молоді гостро заперечує як московський, так і т. зв. «міжнародний комунізм». Про до-революційне життя в Україні та НЕП ця частина молоді чула від своїх батьків або від дідуся і бабусі, про «капіталістичне» життя на Заході розпитує туристів, що побували за кордоном, слухає закордонні радіопередачі, дістає заборонену західну літературу. На підставі таких доривочних джерел, ця частина молоді формує власні політичні погляди. Комунізм для неї — ворог, капіталізм — також, бо тому багато допомагає її московська антикапіталістична пропаганда. «Політика нас не цікавить — ми бажаємо матеріально гарно жити». «Не втручайтеся до нашого особистого життя». «У нас не розуміють пересічну людину, не дають їй розгорнути індивідуальні здібности». «На першому плані — матеріальне забезпечення, на другому — свідомість людини». На ці теми в центральних газетах часто вміщуються довжелезні статті, зокрема на сторінках «Комсомольської правди». Деякі автори листів до редакцій ставлять питання досить гостро: «Нам увесь час вдовбують у мозок: від кожного — за здібностями, кожному — за потребами. На наших здібности увесь час тиснуть і ми їх віддаємо, а чи скоро буде вже «за потребами»? В інших листах пишеться більш хитріше: «Ми запитуємо вас, що потрібно насамперед досягти, щоб прийти до комунізму? Комуністичну свідомість

людини, чи матеріальний достаток? Ми переконані — насамперед потрібний матеріальний достаток, а потім свідомість...» «Десятки років, — пишуть далі автори листів, — советські організації та суспільні установи витрачають багато сил і засобів на виховання комуністично свідомої молоді, викорінюючи з її свідомості пережитків минулого. Але від багатьох хиб сучасна молодь ще й до цього часу не звільнилася. Так буде, поки компартія та влада не забезпечать кожному людину вповні достатком. Чи існували б крадіжки, хабарі, спекуляція, підлабузництво, заздрість, кар'єризм та інші вади, коли б, нарешті, існувало повне матеріальне забезпечення кожної людини? Це ж не таємниця, що наше суспільство, яке ми називаємо «соціалістичним», має дуже багато людей, що живуть за принципом: менше працювати, більше одержувати грошей...» Зміст цих листів досить характеристичний, бо вони свідчать про те, що українська молодь не сприймає «на віру» большевицько-московську пропаганду. Вона ставиться до неї ворожо. Зустрічаються на сторінках московських газет і такі витяги з листів до редакцій: «Щодня газети пишуть про жах капіталізму, мізерне, безправне життя робітничої класи на Заході. Пропустимо — так! Але ж нам відомо, що західні поміщики ороють землю не людьми, а тракторами. Не помирають від голоду мільйони населення на Заході. Ми хочемо знати про Захід правду, а не спотворене партійною пропагандою життя. Вивчаючи історію КПСС, ми знаємо, що царські поміщики, купці, мільйонери в Росії безпросвітні ви-

зискували робітничу класу. І вона революційно повстала в 1917 році, скинула царя, прогнала капіталістів, перебрала владу в свої руки. Якщо на капіталістичному Заході справді жакливе життя, то чому там не повстане робітництво, чому нема революції?...

Такі ідеологічно-політичні думки серед української молоді московський окупант плямує назвою «нігілістичні» і за те переслідує її, більшість української молоді — релігійна, хоч не всі ходять до церкви. Це й такі, що прилюдно вдають з себе атеїстів, релігійних обрядів не виконують, але в хаті моляться разом з своїми батьками. Недавно «Комсомольська правда» (ч. 32 ц. р.) накинута з лайкою на комсомольську організацію Львівщини, зокрема на комсомольських керівників за те, що вони на обласній конференції комсомолу не згадували про релігійні справи. «Вийшли ми вечером пройтися вулицями Львова, — лише кореспондент газети. — Вони неширокі. Старі, важкі будівлі. А над тим усім, коди не глянеш височать костели і церкви. Дивишся на них і немов читаєш літопис старовини. І не мертві ці пам'ятники. Ось на ратуші годинник відзвонив чверть години. В костелах, церквах, синагогах почалася Служба. Вірних багато. Вони смиренно зносять свої молитви до Бога...» Далі кореспондент лається так: «Від комсомольської організації Львівщини, найбільшої з усіх західних областей України, де релігія має найбільший вплив, треба вимагати бойової участі в атеїстичній роботі. Але на обласній комсомольській конференції що справу промовчано...» Комсомольський борзописець у своїй

статті паплюжить також і Слугу Божого Пок. Митрополита Андрія Шептицького. «Чому львівські комсомольці забувають, лається борзописець, — що тут... вбито Ярослава Галана (безвірника, московського запродаця, чекіста! — А. М.) українськими націоналістами... Тут чимало впертих фактів: більшість шлюбів — церковні, значна частина новонароджених дітей — хрещена. Секранти вербують до своїх громад цілком молодих юнаків і дівчат. Завербували студентів сільськогосподарського техн'куму та університету. Один студент, що заочно вчився в торговельно-економічному інституті, подав заяву з проханням стати «дійсним студентом духовної семінарії». Секретар обкому партії сказав на комсомольській конференції, що у Львівській області є чинними понад 1000 православних церков, 28 римокатолицьких костелів, секти адвентистів, ієговистів, п'ятидесятників. Адаже не є таємницею, що в Перемишлянському районі на Львівщині з десяти народжених дітей 8 є охрещені... Приходять свята, напр., в село на Львівщині і Волині — храмове свято чи релігійний день: люди і вся молодь празникує день-два, а то й три. Тут віруючі і ті, хто не вірує в Бога... В такі дні на Волині більшість людей, зокрема молодь не виходить на колгоспну та іншу працю... Кореспондент далі нарікає, що українська молодь не вимагає (?) від окупанта замкнути церкви і заборонити релігійні практики.

Газета «Колгоспне село» ч. 7 ц. р. теж нарікає на те, що в багатьох колгоспах українська молодь глибоко релігійна. Газета наводить такий приклад. В Іваньківському районі

Одеської області деякі голови колгоспів, члени партії, приводять до церкви молодих і кажуть їм: »Ви, діти, йдіть вінчатися, а я почекаю вас надворі. Не личить мені до храму входити, адже я — комуніст... У Цебрівському районі на одній колгоспній фермі працювала молода баптистка. Працювала добре, перевиконувала завдання, поводитися тихо. А згодом виявилось, що вона завербувала до секти мало не всіх молодих доярок, серед них і комсомолок...«

В сучасній діяльності московського комсомолу в Україні виразно відбувається процес розвалу комсомольської праці. Після 22-го з'їзду партії, на якому засуджено сталінські часи, розвал значно посилюється. Українська молодь не вірить московській компартії та її комсомолу. Очевидно, московська пропаганда намагається процес розвалу збути мовчанкою, обійти його на сторінках преси або перекутити на свій копил. Масові явища пропаганда називає »окремими випадками« і закликає молодь боротися проти них, як не відповідуючих »моральному кодексу комунізму«.

8.12. 1961 року »Молодь України« подала такий характеристичний факт. Бригадир »бригади комуністичної праці« Золотінського заводу залізобетонних конструкцій в Черкаській області, М. Щербак, записав до свого щоденника: »Запросив я всіх членів бригади, яка складається на 100% з комсомольців, у червоний куток заводу. Говорив їм про розгортання соцзмагання, яке запропонували нам партійна, комсомольська і профспілкорова організації заводу. Тобто підвидити продуктивність праці,

завдання виконувати не менше, ніж на 120%, випускати продукцію тільки відмінної якості, дотримуватись девізу: один за всіх і всі за одного.

— Я не згодний, — говорить один комсомодець, член бригади.

— Чому? — запитує бригадир.

І раптом проти виступило більше 50% складу бригади:

— Нам ні до чого вся ця мораль. Та ще й про заробіток нічого не сказано. Кому як, а для нас заробіток найголовніше. Бувайте! — І бригада, яку створила комсомольська організація, розвалилася... Почали формувати нову. Прислали комсомолок, а серед них Аллу І. Працюючи, вона протягом зміни співала: »Вулицями старого Риму ми цілу ніч ходимо з коханим«.

— Рим є Римом, а ти краще подбала б про ритм праці, — говорить їй бригадир. — Адже у тебе нема ні ритму, ні бажання до роботи.

— А навіщо нам це? — відповідь. — Нам потрібно заробити 30 карбованців щодня. Нема дурних перевиконувати норми. Начальники їх нехай псевиконують!

»Комсомольська правда« 4.1. ц. р. вмістила статтю під заголовком »Семинар у буфетній стойкі«. Газета знову ствердила факт розвалу комсомольської праці в Україні. Вожаки комсомольського комітету м. Артемівська Донецької області (колишня Сталінська обл.) скликали п'ятиденний семінар секретарів та відповідальних комсомольських працівників. В семінарі брало участь понад 200 осіб. Удень вожаки комсомолу виголошували доповіді про комсомольську працю, подавали різні інструкції, влаштовували диспути на тему: »Як

ти уявляєш собі комуністичне суспільство?», багато говорили про потребу комуністичного виховання сучасної молоді, а вечорами збиралися всі в буфеті, напивалися п'яними, виспівували соромницькі пісні, хуліганили. В останній день семінару влаштували врочисту вечерю. На 8 комсомольців і 5 комсомолок припадало 5 літрів горілки. Пива, вина і шампанського — необмежена кількість. Далі газета писала: «На семінарі виголошувалися палкі промови про моральний кодекс комунізму. Це — вдень. А вечорами 200 комсомольських активістів — юнаків і дівчат — напивалися як звичайні п'яниці».

Наведений тут факт — багатомовний: він свідчить про те, що розклад комсомолу відбувається якраз на Донбасі, в середовищі комсомольської молоді робітничої класи, яку Москва рахує ідеологічно непохитною, найближчою до комуністичної ідеології.

Характеристичним для московко-большевицького комсомолу є те, що процес його розкладу відбувається тепер на всіх поневоленних Московщиною землях. Про це досить яскраво свідчать обласні комсомольські конференції та з'їзди, які відбувалися в лютому ц. р. у т. зв. «сюзних республіках». На багатьох конференціях і з'їздах найвищі комсомольські верховоди і секретарі ЦК КП «республік» вимагають від рядових комсомольців та безпартійної молоді боротьби проти «буржуазного» націоналізму, релігії, національних традицій тощо. Фактів тут не подаємо, бо їх дуже багато, навіть за офіційною советською пресою.

Переважаюча більшість української молоді — національно

свідомо, почуває себе українцями, розуміє, що Україна поневолена Москвою, а тому ідеологічно наставлена проти партійної дружби з «великим російським народом», знає, що московська пропаганда наклепує на українських націоналістів. Московські газети давмище промовчують на своїх сторінках про націоналістичні настрої української молоді. Це робиться з багатьох тактичних причин, як ось: а) фальшиво переконати українську еміграцію та західне населення, що Україна назавжди вже стала «складовою і невід'ємною частиною» СРСР (Московщини), а не колонією, як це є тепер в дійсності; б) прищепити облудне переконання, що в Україні не існує ніякої протимосковської боротьби; в) щоб не популяризувати українського націоналізму серед українського населення. Коли ж на наших рідних землях відбувається судовий процес над заарештованими КГБ українськими націоналістами, большевицький окупант наświetлить його обов'язково, як суд над «зрадниками народу», «фашистськими запродавцями», «розбійниками», «наймитами» капіталізму.

14.2. 1962 відбувся суд у Полтаві. Військовий трибунал Київської військової округи засудив на кару смерті Хейла родом з Гадяцького району. На 10 років ув'язнення в концтаборах жорстокого режиму засуджено І. Бойка родом з Козельщинського району. Оба п'дсудні перед судом у Полтаві, були вже раз засуджені і знаходилися в концтаборі Сибіру. На наказ московського окупанта їх привезено з концтаборів і поставлено перед військовим трибуналом, щоб прилюдно судити їх як... «фа-

шистів». Повідомляючи про судовий процес у Полтаві, газета «Колгоспне село» писала: ...»Ці вислужники гітлеризму, зрадники і перевертні українські буржуазні націоналісти винищували советських партизан-комуністів, патр'отів батьківщини. Це вони застрілили партизана-комуніста П. Замарію».

За московсько-імперялістичною логікою виходить — москалям, комуністам та червоним партизанам було дозволено вбивати українців, а в боротьбі за Самостійну Соборну Українську Державу, в боях проти московського окупанта стріляти до партизан-комуністів, найлютіших ворогів України, було заборонено. Що за логіка!

Про те, що український націоналізм — найголовніший і найнебезпечніший ворог імперялістичної Москви, знову стверджено на ідеологічній партнаradі, що відбулася 19-20 лютого ц. р. у Києві. Перший секретар ЦК КМС в Україні, Ю. Н. Єльченко, виголошуючи промову, нарікав на те, що сучасні партійно-комсомольські виховні засоби не впливають на українську молодь, багато молоді взагалі не цікавиться комсомолом та його роботою, не відгукується на заклики партії уникати участі в спільно-громадській роботі, байдуже ставиться до побудови комунізму в СРСР. Перший секретар ЦК КП в Україні, Н. Подгорний, виголошуючи директивну промову, сказав зовсім відверто таке: «У своїй роботі ми повинні підносити політичну пильність, щоб не дати нашим недругам і відкритим ворогам, а також політично незрілим людям, різним демагогам... охажувати соціалістичну систему, теорію

марксизму-ленінізму, нападати на непорушні священні принципи нашої партії і радянського ладу, пропагувати давно засуджені і розгромлені ідеологічно погляди... Головним питанням нашої ідеологічної роботи є посилення боротьби проти буржуазної ідеології, зокрема **українського буржуазного націоналізму**. Наші вороги, українські буржуазні націоналісти, заходять то з одного, то з іншого боку, сподіваючись знайти дець щілину і просунути свою ворожу ідеологію, щоб вплинути на ідейно нестійких людей, посягати у них сумнів, отруїти їх націоналізмом...» («Молодь України», 21.2. 1962 р.).

Питанням боротьби проти українського націоналізму, як смертельного ворога Москви, присвятив свої сторінки журнал «Комуніст України» ч. 1 ц. р. На 40 стор. згаданий журнал пише: «Політика партії вимагає з усією рішучістю викоринювати найменші прояви націоналістичних пережитків, не примиримо ставитися до буржуазного націоналізму (українського), місництва, в яку б форму вони не виливалися — економічну, ідеологічну, культурну. Чи не найчастіше рецидиви націоналістичних поглядів і нравів, національного егоїзму бувають у сфері національної культури. Дехто все ще намагається 'деалзувати історичне минуле української нації, чіплятися за старі, віджили традиції і національні форми...»

Отже, боротьба українського націоналізму на рідних землях України продовжується далі. Не стоїть від неї осторонь й українська молодь. І про це молодому українському поколінню на еміграції потрібно пос-

НЕЗАБУТНЯ НІЧ

СВІТЛИЙ ПАМ'ЯТІ НЕВІДОМОЇ СУМВКИ

I. БРОЗНИЦЬКИЙ

21 липня 1930 року нашу групу арештованих привезли в Проскурів. На пероні нас оточили чекісти і повели в місто. Пройшовши декілька темних вулиць, ми вийшли на головну і завернули в один із перших дворів. Було це величезне подвір'я з гарними квітниками, з старезними кріслатими деревами. Права сторона гарного будинку була залита світлом. Ліва — темна, лише з невеликого віконця рожевіло тьмяне світло.

Думка про втечу не покидала мене, а тому я намагався запам'ятати про все і швидко та пильно кидав погляди довкола.

За будинком був густий сад.

тійно пам'ятати. Ніколи не забуваймо: **Бог і Батьківщина** — найвища мета українського народу. Честь України кожний молодий українець — юнак і юначка — завжди повинні бути **готові боронити!** Не тільки готові, але й боронити на кожному кроці, беручи приклад з української молоді, що живе під московською окупацією, в тяжкому ярмі, але зброї в обличчі ворога не складає!

А. Микулин

а ліворуч будинку — великий льох. Такі льохи на Поділлі є майже в кожному дворі. Там зберігають господині харчові продукти від спеки і морозу.

В коридорі чекісти передали нас вартовим, ті ще раз перешукали нас і тоді мене першого відвели до камери. В камері я застав в'язнів: старшого чоловіка і молодого хлопця. Від них я довідався, що в цьому будинку лише дві камери. Отже, за словами старшого чоловіка, моїх друзів відвезуть в тюрму, бо в сусідній камері сидить дівчина. В дівчини є старенька мати, яка щодня приносить свій донці передачу і довго-довго стоїть на хідникові біля воріт. З камери добре видно, бо будинок всього яких 60-70 метрів від низького паркану.

Нашу розмову перервали тихі кроки на коридорі. В дверях сусідньої камери клацнув ключ. Мій співбесідник замовк. «Забрали...», тихо кинув він і став на тапчан, прислонившись до стіни біля віконця. Я притиснувся до стіни теж з другого боку вікна. Че-

рез декілька хвилин повз наше вікно пройшла молода, струнка дівчина з білою пов'язкою на обличчі. За нею йшов чекіст з крісом в руках, а за ним — ще один.

»Повели в льох«, — і з цими словами старший чоловік опустився на тапчан.

Нічну тишу розірвав глухий постріл, а через хвилину було чути за вікном тупіт чобіт.

В коридорі розлігся божевільний сміх. Нелюдський довгий сміх серед ночі в мертвяцьки тихому коридорі.

Я і досі не можу збагнути, чому вони сміялися, хоч досі чую той несамовитий сміх, коли згадую ту жахливу ніч.

Нашу довгу мовчанку порушив гуркіт колес на подвір'ї. Парокінна запряжка везла з двору віз гною. Старший чоловік підвівся, дістав з кишені маленький олівець і написав на стіні речення: »21 липня 1930 р., невідома дівчина«, а поруч поставив маленький хрестик.

Вдивляючись в це речення, я почав розглядати стіни камери і мене охопив ще більший жах. О, скільки там таких хрестиків! Коло деяких стояли прізвища, біля інших лише дати.

Ранком нас вивели на »прогулку«. На землі біля великого льоху місцями було посипано свіжим білим піском. »Вачиш той камінь?« не підводячи голови, промовив до мене

старший чоловік. Я притакнув головою. На бруковому камені червоніла пляма крові.

Опівдні мій співкамерник показав жінку з кошиком біля воріт на хіднику. То була старенька бабуся, мати молодої дівчини.

Ввечорі я вже сидів у потязі зі своїм другом Петром Р. в окремому купе. На другій лавці проти нас сиділи два чекісти з пістолями в руках. Третій чекіст спав на верхній полиці. Нас везли в місто Луганське. Дорогою я оповідав другові Петрові про ту жахливу ніч в Проскурівському Г.П.У. Вислухавши мене, мій друг сказав, що коли він був ту ніч в тюрмі, то там сидів в одній камері з молодим хлопцем, який розповідав, що дівчина, яка сиділа в Г.П.У., була студенткою педагогічного інституту і належала до організації »Спілка Української Молоді«. Передчуваючи арешт, вона хотіла перейти українсько-польський кордон і була затримана на кордоні.

* * *

Дорогі Сумівці і Сумівки!

Ваш прапор — Прапор Спілки Української Молоді — рясно скроплений кров'ю найкращих синів і доньок України. Тримайте Його гідно і високо в своїх молодих руках! Вам призначено помстити Москві за кров наших братів і сестер в Україні.

ДЕЩО ПРО ПРАІСТОРІЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

В. БУЖЕНКО

Дослідники минулого української нації вважають за вихідну точку творення нашого народу так звану трипільську культуру з часів неоліту. Трипільська культура (назва походить від села Трипілля на Київщині) належить до великої групи неолітичних культур Європи, а визначається вона глиняним посудом, який прикрашений ритим спіральнострічковим орнаментом. В. Щербаківський вважає, що українська раса має на 60-70% первня цієї культури. А вона почала творитись на яких 3.000 років перед народженням Христа. »Дуже інтенсивна праця наших археологів, — пише згаданий дослідник, — уже за советської влади доповнила наші відомості про передісторію України й утврдила те, що вже ясно було й перед великою війною (1914 р: моя примітка), а саме, що вже в неолітичну (новокам'яну) добу наша територія була заселена, і то незвичайно густо, хліборобським населенням як у степах, так особливо густо в передстепю». А ті хлібороби, як заключає Ю. Липа, прийшли як розсе-

ленці з Мезопотамії, звідти, де Біблія умістила початок людства. Отож то з того мезопотамського джерела культури прото-українська раса **різко відрізнялася від значно молодших культур**, як московська, що культурно належить до північно-азійського відтинку номадського (кочового) кола, або польська, що належить до кола надбалтійського. Це підложжя раси дає тяглість існування України **на протязі п'яти тисяч літ**. (Порівняй: Ю. Липа: »Призначення України«, Нью Йорк, 1953, стор. 128-129).

До цього першого й основного трипільського первня української нації приходить, на протязі одної тисячі років до Христа, геленський (грецький) первень, який сильно відбився на українському мистецтві та зробив чи краще поглибив мореплавськість українського народу (там же, стор. 133-134).

А третім головним і основним первнем української нації став — готський. Він то, спенний з двома попередніми, надав нашій расі одности (там же, 137 стор.).

Тому зовсім слушно завважує

Лев Ребет, що хоч через нашу основну територію переходили в тому часі та пізніше: кімерійці, сармати, аляни, скити, германські готи, турецько-фінсько-монгольські гуни, а за ними болгари, авари, угорці, і вже в історичних часах кочували: печеніги, половці, торки, чорні клобуки, татари... то всі вони покинули Україну, і більшість з них взагалі зникла з лиця землі. Один український народ (ще від трипільської давнини — наша примітка) залишився їй вірним, забезпечуючи своє право до неї працею і кров'ю поколінь («Формування Української Нації», Мюнхен, 1951 р. стор. 9).

А тепер ще розглянемо коротко питання про прабатьківщину слов'ян. Воно досі остаточно ще не розв'язане. Мих. Грушевський уважає прабатьківщиною слов'ян простір від Карпат до Валдайської височини, й від верхнього та середнього Дніпра до Висли та Німана. А чех Л. Нідерле звужує цей простір до сучасної етнографічної території на захід від Дніпра. Інші дослідники прабатьківщиною слов'ян вважають тільки Полісся, хоч новітні досліді цю думку відкинули. Інші хочуть шукати джерела слов'ян на шлезько-лужицькому терені. Знову ж більшість з Й. Айснером поширюють цю смугу від Карпат аж до Дону. З цим більш-менш

погоджуються висновки сучасних українських дослідників у питанні про прабатьківщину українського народу. Дехто шукає її на Київському Подніпров'ї. На думку Степ. Томашівського, «історичний резервуар української раси був на ріках верхнім і середнім Дністрі, верхнім Пруті, Бузі, Стирі, Горині, Случі, Тетереві й Ірпені». Та, мабуть, більшість сучасних українських істориків вважає за прабатьківщину українського народу землі від середньої Висли по верхній Донець, визначаючи як південну границю суцільно заселеної території лінію: Коломия, Вінниця, Черкаси, Суми. Так чи так, сучасна українська наука визнає український народ автохтоном на території України. Також, на думку більшости українських вчених, східнослов'янські й передовсім українські племена ще з найдавніших часів відокремилися від праслов'янської маси.

У 4-7 вв. по Христі постає на сучасній причорноморщині держава антів-слов'ян. Про них згадує готський історик Йордан, грецький Прокопій. Останній згадує про устрій тієї держави, вважаючи його за демократичний. Вони воювали з готами та візантійцями, і щойно в боротьбі з аварами мусіли наші племена відступити на північ від Чорного моря на протязі 200 років не відіграва-

ти якоїсь поважнішої ролі в тогочаснім світі.

Аж у 9 столітті починає активізуватися українська нація сучасного типу. У »Повісті временних літ« вчисляються українські племена: поляни — на правому березі Дніпра, між річками Россю та Ірпенем; сіверяни — на лівому березі Дніпра, над Десною та Сеймом; деревляни — між Тетеревом і Припятьтю; по Бугу й до Дністра жили дуліби або бужани; їх називали також волинянами; білі хорвати — на Підкарпатті; уличі — над Богом; тиверці — над Дністром. Ті племена зміняли свої місця поселення та набагато ширше були поселені, ніж пише про це літопис Нестора, як доказує сучасна археологія. (О. Оглоблин).

З ким же межували ті первісні українські племена? Зі слов'янських сусідів були: дреговичі між Припятьтю і західною Двиною; кривичі — на верхів'ях Дніпра, зах. Двини та Волги (а ще вище жили словени); радимичі — між Сожем і Дніпром; в'ятичі — між Десною і Окою. З цих племен згодом утворився білоруський та московський народи. На заході межували українці на дуже короткому просторі з польськими племенами та великоморавською державою, а потім з кінцем ІХ ст. — з Угорщиною. На півдні було болгарське царство та візантійське, а на

сході — з хозарським ханатом. Також мала тоді Україна живі зв'язки з вользькою Болгарією. Крім тих слов'янських племен вся центральна і північна частина Східної Європи була заселена фінськими племенами, які дали великий відсоток у творенні московського народу та були правітцями теперішньої Фінляндії, Ляпландії (Ляпонії), Карелії, Естонії.

Знову ж над Вислою та зах. Двиною жили численні литовські племена: пруси: ятвяги, жмудь, литва, корсь, пів, семиголалетгола, які стали основою Литви та частинно Латвії і Естонії. На заході їх виперли німці (хрестоносці) та ще більше поляки.

У тому часі дозріває політична сила українського народу і він утворює найбільшу в Європі державу (по римській), де, крім цілої теперішньої етнографічної території України, входили майже в цілості сучасна Білорусь та корінна Московія. А на захід з Польщею українська територія доходила аж до Кракова, Сандомира та пізнішої Варшави. Вже при пануванні синів Володимира, за допомогою Німеччини, польський король Болеслав воює з Святополком І. та забирає від нього червенські городи. Але коли син Володимира, Ярослав Мудрий, ті городи відбирає і стає навіть тестем Європи, то Польща занепадає у внутрішні

міжусобиці, які властиво сам наш Ярослав поміг Казімірові Обновителеві поконати і тим відбудував польську державу, що за це далася добре взнаки через пізніші століття аж до наших часів. (Іван Холмський, стор. 47).

Я навмисно зупинився над цими питаннями, бо й досьгодні ширяться різні припущення, які є на шкоду для української думки та мирного порозуміння між народами, головню на сході Європи.

Наша студентська молодь, яка бере участь у міжнародньому студентському житті, повинна вміти розрізнити полову від зерна, і знати, що припущення, хоча б як правдоподібне, не є науковою догмою. Бо замало є казати чи заявляти, що в даному середовищі не «торкається справ політичних», але для

правдивого порозуміння та істинного співжиття конечно потрібно ті справи торкати, щоб до них знайти якусь спільну міру. Бо все залишати на колісах, головню коли в тому самому часі і в тих же середовищах безперерійно працюється над впровадженням старих і некорисних для нас (і для всіх) поглядів та теорій, то треба попрацювати з якимсь майбутнім порозумінням та співпрацею.

Наші науковці та провідники повинні постаратися подати нашій студіюючій молоді, яка не має змоги й часу такі справи з нашого боку прослідити, висвітлити належно, згідно з нашою життєвою рацією, бо інакше чужі середовища поволі опавутиняють своєю тенденційною та шкідливою ненауковістю майбутню нашу зміну.

ЗБІРКИ І ПОЖЕРТВІ

ПОДЯКА

Збірка на Фонд Юнацтва О.
СУМ Брентфорд Канада --
25 дол.

* * *

На весіллі д. Ярослава Петруха в Нью-Йорку присутні зложили 15 дол. на пресовий фонд «Авангарду». Щиро дякуємо жертводавцям, а молодій парі бажаємо на новій дорозі багато щастя.

На пресовий фонд «Авангарду» зложили: Зеня Середницька, Манчестер, £2.10.0; М. Гайдукевич, Бері, £0.10.0.

* * *

Степан Юрчак, наш кольпортер у Філадельфії, приєднав ще чотирьох передплатників на 1962 рік. Наша щира подяка і дружній привіт! Хто черговий?

Ред. і Адм. «Авангарду»

РАЙДУГА

I.

Ми самоцвіти серця не збираєм,
Коли вони розсіпані й блищать
На нашому шляху, де ще лунає
Пісенно юність від вишневих хат.
Кого ж весна покличе таємничо,
Одягнута в золототканність шат.
Сяйне проміння усміх по обличчях,
Прикрасить душу, що зрадіє враз.
Замріється береза на заріччі,
Там стежка наша в зіллі простягнулась.
Туман густий долинами сивіє,
Надходить у оздобі пишній Спас.
Надію животворну ще леліє
З калиною понад сагою в'яз.

II.

Ще білопінні гуси вилітають
Із очерету, зводяться на луг.
А серце думи радості плекає,
А Ти, о, райдуго, ще самоцвіти
Розсіпасаш, зір чаруючи і слух.
Замріємося, мсв маленькі діти,
Що вранці оглядають за вікном
Черешні й сливи в матовім суцвітті,
Коромисло Твоє понад Дніпром.
— То набирає воду Бог, — прокаже
Матуся. Защобече сад кругом.
На землю сяйна тінь привітно ляже,
Заблискотить трава в росі густій,
На дні душі вкарбуються пейзажі,
Ті мислі, мов найкращі нитки мрій.

III

А я пригадую дитинства пору,
Край узбережжя бовтались важкі
Тумани і ріка така, як море
Бурунилась, і линули дзвінки
Дівочі пісні понад лугом рано,
Плели дівчата райдужні в нки,
Осяйний погляд щастям душу ранив,
І я одну з них, мов урочість днів
Запам'ятав. Зірниці сплеск багрянний
Гусей тривожив біля жовтих плес;
Від радості ті гуси гелготали,
За куширями загубились десь.
Були, мов дівчина, що вмить пропала,
І запечалила мій всесвіт ввесь.

IV

Цвіла у нас акація надиво,
А Ти, веселко, два кінці ріки
Оперезала в дивних переливах,
Підводилися явори гінкі.
Торжественність витала у просторах,
Здавалось, Бог зійшов сам до ріки,
Щоб наділити сяйвом лісогори,
По хмарах злинути в незанний Край.
Мабуть, оселі призабуло горе,
Людей минало лихо і відчай.
А Ти аж за вітряк й лозу спустилась,
Щедрот жбурнула на притихлий гай.
Перлинами долини наділила,
Пропала, нам киваючи: »Прощай...«

V

Я знав, що Ти над цвинтарем убогим,
Де терни на могилах поросли,
Побликуєш зорею на дорогу
Для душ заблуканих в густій імлі.
І по Твоїм мосту, немов по сходах,
На небо линуть в буревії злі.
Мов ті рибалки в бистроплинних водах,
Коли стихія хвилями кипить...
Я відчував Твій медоусний подих,
Трусила самоцвітами із віт.
А я стояв і плакав від невдачі,
Що серце від самотності болить.
Ти, нерозумному. Йому пробачиш,
Воно ж, немов весна незрілих літ.

VI

А я, коли Тебе на сіножаті
В годину смутку ще зустріну раз,
То будеш Ти мені, немов дитяті
Тим світлим зайчиком, що повсякчас
Від дзеркала блищить у день промінний,
По стінах бігає в світлиці в нас.
О, я згадаю світлі дні й гостинні,
Гасився жар потьмарених зірниць,
В полях блукали непомітно тіні,
Вслухаючись у щебетання птиць.
Я йшов світанок радо зустрічати,
Ще місяць заглядав на дно криниць,
А Ти коромисло своє з-за хати
Перекидало, мов в гучне життя
Ворота з барв робила пребагаті,
Щоб не забув я в Край свій вороття.

VII

На жаль, ворота зникли ті барвисті,
Ти кволим сьйвом сяеш в тих Краях,
Де шарудить в канавах падолиста,
В марудних блисках горизонт зачах.
Так що ж — розсип Ти самоцвіти радо.
Я зупинюсь, стривожений в ярах,
Гукну вітрів свавільних на пораду,
Що прокричать, мов з гущавини птах.
Бо та стежина, що була у білім,
А з нею і червоний, пишний глід
Пропала. Гуси ще підводять крила,
Щоб в Придніпрову сторону летіть.
Я все ж зрадію, як Тебе ізнову
Побачу, усміхнуся на привіт.
Бо Ти так само в нас п'яниш діброви,
Де ще ячить мого дитинства слід.

КОНГРЕС СУМ-у

**ЧЕРГОВИЙ СВІТОВИЙ КОНГРЕС СУМ-у ВІДБУДЕТЬСЯ
В 2-х ЧАСТИНАХ.**

**I-ша ЧАСТИНА ВІДБУДЕТЬСЯ В ЕВРОПІ, В ПАРИЖІ,
18-20 СЕРПНЯ 1962 р.**

Делегати на Конгрес повинні заздалегідь подбати про потрібні документи для подорожі, та про відпустку з праці.

ТРИ ДІВЧИНИ ЗА ҐРАТАМИ

(Із записника студентки при співпраці М. Ч.)

ІЗ ЗБІРКИ «МОЛОДЕ ПОКОЛІННЯ»

Ох в'їлися ті ґрати
глибоко в груди молоді!
І кров живу, кипучу, вогняну
заморозили — ледяні! Прокляті!
Убили пісню серця весняну —
забрали усміх радості і волі,
закули порив, силу молоду
у ґріб, щоб перейшла поволі
в налякану, рабську покору!..
Гей! За глибоко вжерлися ті ґрати!
Надто болючих струн душі торкнули,
і забагато мусіли змовчати
насилно замкнені уста!..

Душа юнацька — вільна і весела —
привчилася плакати, терпіти, гнутись,
без слів зносити ганьбу і наругу!..
Одного все ж навчитись не змогла
— *прощати і забути!*

Нагло треба було чомусь упасти з неба на землю, а
радше в ад. Чи з неба? — Може, й ні, але в усякому разі
звідтіля, де можна було жити в постійному руху, серед
праці та змагань, де так часто можна було зазнавати
щастя-успіхів, а ще частіше — поривів і невдач! Там жила
кожна краплина крові та займався полум'ям кожний нерв.
Усією істотою відчували ми там велику розкіш актив-
ності життя — молодого життя!

»Вітри осінні рвуть з дерев листки останні...«

Та ми не помічаємо цього, а радше — не відчуваємо
цього, правда Марі? — Ми всю свою силу та радість

віддавали промохкій боротьбі. Ми тільки Нею і тільки для Неї — прегарно жили.

Дні котилися вперед, живо-живо, як бистрі, нестримні весняні хвилі. Довгі були ті дні: нераз мали вони більше ніж двадцять чотири години. Тоді годин ми не рахували. Тепер, у в'язниці, є час на те...

»Немає гірше, як в неволі про волю згадувать!«

Не знаю: можливо, що на засланні, або серед такої повної самотности та відокремлення, в яких завсіди — особисто і суспільно — находився Тарас.

Я сказав би: «Немає кращого в неволі, як згадувать!» Бо що ж робити? Рахувати ґрати на вікнах, чи кроки в тісній келії, чи дні від одного »побачення« до другого? Годин є завжди та незмінно двадцять чотири, »побачень« — це залежить: довших десять, коротших — дванадцять, а днів у тижні — сім! Сім! Ніколи більше, ані менше.

5-го листопада.

Згадую останню ніч нашого побуту на волі.

Я вже на добре засипляла, коли прийшла Марі. Скинувши болерку (їй завсіди гаряче), вона обняла мене за шию та, злегка зашарівшись, з блискучими очима, шепітливо звірилася:

— Мар, у листопаді наше вінчання...

Я згадала, що Марі пішла ще о п'ятій по полудні на стрічу з Буряним і не треба було мені ніяких пояснень...

Марі була щаслива, як, мабуть, ніколи в житті, проте вона потребувала потіхи, якої і так не міг їй дати Буряний. Я мусіла заступити в цьому її вибранця.

* * *

Ще треті, а, здається, навіть ще перші півні не співали, як почула я, що в хаті щось »гомонить«. Насилу підвела повіки: по хаті пленталися чотири постаті. Марі, в сорочці, витягала з шафи плащі — собі та мені.

— Прошу пані — ревізія!

Зовсім непотрібне пояснення. Фізіономію »шпики« пізнати чейже на кілометр, а не то на два кроки...

— Прошу відразу показати все, що маєте нелегального!

— Будь ласка — це поличка з книжками, тут умивальниця, у тій валізі чисте білля, а в тій коробці — брудне...

Обшук і протокол. О третій годині над раном манджали ми вже через міський парк у напрямі поліції.

На поліції брудні канцелярйні кімнати, повні тютюнового диму та сміття. Мляве, сіре світло. Посадили нас за якимось столом, де проспали ми до ранку. Рано побачили багато знайомих, маєстатичних і невиспаних облич: Соня, Бодь, Сріблиста. Перевели нас до якоїсь, фєстонами прибраної, кімнати (імовірно на наше прийняття), де я, тільки зложила голову на столі, зразу ж солодко заснула. За кожним разом, як прокидалася, бачила когось нового.

Нарешті не стало Марі. Згодом, коли я знову заснула, мене збудили та повели на «ІІ-гу Секцію». В келії застала вже Марі. За хвилину прийшла ще... Мару. Отже в келії — самі Марії.

Келія простора, з двома вікнами. Шість ліжок із голими сінниками, стіл, лавка і... параван. Сморід, погань, вогкість, плюгава миска до миття та їдунка з застиглим лоем завгрубшки пальця. Нарешті ми самі: нема тих прецікавих очей довкола.

Просили ми в дверника щітки до одягу (в якому ми їли, спали та вмивалися). Заборонено, бо це... вбивчий прилад!

Часом балакали ми з цілим гуртом наших хлопців, що сиділи в келії напроти. Виглядали вони мов справжні кримінальники: неголені, брудні. Ще й злітали їм штани, бо шлейки (вбивчий прилад) їм відібрали.

За три дні — три допити, знимки та відбивання пальців. (Це останнє, щоби утривалити знайомство).

Вкінці перевозять нас до в'язниці в чорній каретці, подібній до тих, у яких лупії возять собак.

Стало легше, коли з-перед очей зникнули шпигуни та синьомундурники.

7-го листопада.

Я уявляла собі, що тут матиму тиху, чисту келію самотнього політв'язня і задалегідь тишилася цією надією. Та не здійснилися мої сподівання.

Після докладного обшуку пхнули мене за грубо тесані двері у справді «вимріяну» келію. Дванадцять пар неспокійних і цікаво допитливих очей. Зразу помітна повна гармонія тих брудних, блідо-жовтих лиць, лахманних, поскорчуваних постатей, збитих шиб у вікні, поломаної умивальниці, чорної долівки та сірих стін. Усе це освічувала жарівка. У повітрі навис густий сопух людських тіл і долівки, свіжо намащеної тером. В цей повний, іде-

ально-консонантний акорд упала я, наче яскравий дисонанс...

Все ж таки «модус вівенді» найшовся. Почалося від гостинности, з якою товариші відступили мені ліжко під вікном. Я застелила його чистою постільлю і положилася у сполохливому страху, що до ранку мої речі самі будуть рухатися... Покищо я не мала ще ніяких слідів живого в'язничного інвентаря.

8-го листопада.

Мое товариство доволі різноманітне: одна злодійка і повія (ліпшої сорти), дві дрібні злодійки (так звана «злодійська зараза»), дві потайні повії, одна сільська жінка (крадіж), служниця (підкид дитини), комуністка та нешкідлива божевільна. Починаю звикати до них, але придалося б дещо для знечулення слухових нервів, бодай трохи вати до вух. Одна з них вміє грати в шахи. Спільно виліпили ми шахові фігури із хліба (ідеальна плястеліна) і граємо.

На проході бачила Марі. Вона проходжувалася в другому кінці подвір'я в такому самому товаристві, як і я.

19-го листопада.

Ходжу по келії в безконечному проході. Трохи співаю, хоч співати не вільно. До речі, що тут вільно?

21-го листопада.

Кінчається осінь. Відходить сіра, похмура, студена — залишаючи мряку з нудьги, холоду і жаху довгих, безконечних ночей.

Хіба є такі в'язниці, є такі ґрати, що зуміли б убити той глибокий бунт, що не дає заснути, що не дає прочитати одної часописної сторінки, що болить, мов смертельна, незагоєна рана!?

Прийшли «дні смутку»... Але цей смуток — це не сльози, не ридання! Це не мелянхолійне «годі!», ані розпучливе «пропало!».

Це — важка-важка, завзята мовчанка і рої живих думок, і непоборна, молода сила!..

24-го листопада.

У келії порівняно чисто. Мої співжителі і сидять гуртками та розмовляють. Все ті самі теми: процеси, крадежі, коханки, вулиця...

Холод і одноманітність. Ніхто не присилає книжок. Вислала вже щонайменше вісім листів та всі вони застрягають, мабуть, в цензурі, бо ні слова відповіді...

Сіро та глухо. Слідство завмерло.

»Заснули думи, серце спить — і все заснуло...«

25-го листопада.

Над вечір прокинулись і думи, і серця, і все, що жило в мізку та грудях...

Із сусіднього будинку долетіли звуки музики — дует на скрипці та чельо.

І враз захиталася сила моя...

Я закопала голову в подушку — щільно, щільно закриваючи очі та вуха.

Не слухати! Не чути! Не думати!!!

26-го листопада. Неділя.

Ще не було такого сумного, темного, сірого дня. як нині.

У келії тиша — і так темно, що майже не видно лиць отих підгорнутих постатей. Одна молиться, — інші плачуть. Мовчу. Не вмію потішати... Ба й не маю нині в душі ніякого почування, ні співчуття, ні охоти потішати.

Спокій і мертва пустка. По ринві б'ють одноманітно краплини дощу. Ніякого більше звуку не чути — ніби на цвинтарі бо на зовсім пустому, забутому загоні... проклятий той загін!

Десь, так само як я і в такій самій келії, як моя, — сидить Марі...

У листопаді мало бути твоє вінчання, Марі!?

28-го листопада.

Мала, сміхотворна авантюра в келії:

Вночі був алярм із недугою грубої Зоськи. Рано »цувакс«
Цеська, яку змушували киблювати, виляпала злісно перед ключником, що хвора симулює*). Ключник за двері — а вже цуваксові трісли на голові дві пляшки, а »хвора«
миттю виляляла язикатій на лоб відро з поміями. Потім пішла в рух мітла...

29-го листопада.

Ні! Це переходить витривалість моїх вух. Це гірше від найтяжчих тортур — ті слова, ті пісні! Просто від ранку до вечора хочеться »їхати на північ«
від цих хворобливо-плюгавих балачок. Годі обіду з'їсти. Ті люди не вміють

думати та говорити інакшими поняттями, як «служба», «крадіж» (по їхньому: «робота»), «коханок», «ліжко», «готель» та «кримінал». У тих поняттях починається та кінчиться весь їхній світ.

1-го грудня.

Думала, що здурію, не доспавши ночі. Від кількох днів чую і наводжу в себе першорядні зразки вошей. Вчора купалася — переглянула все білля і постіль і вночі найшла їх — вісім.

Уявляю собі як це мучить та пригноблює Марі.

3-го грудня.

Сьогоднішній день багатий на враження.

Шостигодинний допит.

Прегарні перспективи, грізні параграфи, кілометрові протоколи, страшні та нечувані відозви, зброя, динаміт, словом — генеральний штаб, разом із канцелярією, арсеналом і навіть — кравецька робітня із стяжками.

З огляду на те присуд для мене, Марі та Мару повинен виглядати щонайменше так: раз у рік хліб і вода. Позатим піст. Перед самою смертю — розстріл, шибениця, а накінець електричне крісло та лет у повітря на всіх тих динамітах, які у нас найшли.

Після такої смерті повинна з'явитися на нашій могилі статуя Атени або Брунгільди з відозвою в одній, а голкою в другій руці — на горі револьверів і крісів...

Перший сніг сьогодні. Зразу було темно — аж чорно, поки не почали легко та несміло злітати білі метелики...

«Ой знаю, я це знаю, що вернеться весна.»

14-го грудня.

Сьогодні перше побачення з матір'ю. Побачення або радше небачення. За густою сіткою — біле, мов полотно лице та привітно усміхнені уста.

Відтак прохід по свіжому сніжному килимі та під дощем метеликів, що падають, мов крізь сито.

А-а-а! Як добре, як гарно прохолоджують вони моє розпалене чоло!

* * *

На світі століття Шуберта. Концерти, симфонії, академії — весь сезон святкуватимуть пам'ять великого музики; так само як два роки тому — Бетговена.

Пригадую враження з його «квартетів». Не пам'ятаю;

коли і як вернулась я тоді до хати. Я була тоді в іншому світі.

Тепер я також... в іншому.

* * *

В нас, удома певно не сплять ще. Мама тихо молиться, батько мовчить. Старенькі перетомлені до краю і геть-то прибиті. У хаті пусто, тихо.

Там, у великій, просторій хаті — нині як у гробі.

Мамо! Ох, мамо моя!

Хочу вирвати з цієї гробової пустки та тиші нашу хату...

5-го січня — очевидно у в'язниці.

Я у в'язничному шпиталі.

В сусідній кімнаті Марі, а в ще дальшій — Мару.

Чи це не щасливий припадок?

Двері від хелій відчинені і ми можемо взаємно себе відвідувати. Марі змінилася неймовірно: холодна, мало-балакуча та майже непривітна.

Це вплив в'язниці.

6-го січня.

»Христос Раждається!«

Вечоріє. Прегарний, ясний день, біла земля і синє, спалене небо. Від полудня світило сонце. Тепер останнє його проміччя мерехтить на покрівлях і на верху замкової гори.

Більше нічого не видно.

Спокійно, тихо — святочно.

Ми зібралися у Мару. Застелили скатерттю столик, засвітили свічки, поклали соснину, квіти, просфору та хрест.

До вечірнього звіту обмаль часу. Вспіли переломитися просфорою та проспівати кілька коляд.

У вікнах політв'язнів горять свічки, прибрані жовто-блакитними та чорними стрічками.

За поляглих героїв.

9-го січня.

Мару станула на ліжку, глянула крізь вікно та кивнула мені пальцем. Я станула біля неї та здригнулася від несподіванки:

По засніженому подвір'ї ходив одинцем, із руками за спиною — Буряний.

— Коли ж він сюди попав?

Мару поклала палець на устах:

— Перед тижнем. Його будуть швидко судити й засудять, мабуть, на смерть!..

Я згадала Марі і тихцем пішла в її келію.

Марі сперла підборідок на віконну варцабу та із затужнілим обличчям слідкувала за милим. Так глядять малі діти крізь вікно у поїзді на швидкобіжний, різнокольоровий обрій.

Ніжна, мрійно-солодка Марі. Це вже третій день бачить вона свого милого на проході і ні словом мені про те не згадує...

(... »Мар! у листопаді наше вінчання! ...«)

22-го січня.

Боїв!!!

Великих! важких! кривавих!

Щоби горіти! Щоби серце стало вогнем одним!

Щастя! Щастя моє, але здійснене! Велике! Єдине! Не »мое«, а Наше і тим велике!

25-го січня.

Тиждень не підводжуся з ліжка. Починаю, — радше кінчаю забувати, як виглядає вільний світ — і життя не під ключем. Взагалі мало думаю про це.

* * *

Довкола тиша. Тихо так, що аж лящить у вухах. Сснно, ліниво пересовуються думки в голові. Важко ворухнути рукою або підвести очі. Заснути ніяк не можна.

Кожна частина моєї істоти жива, але безвладна.

Найгірше те, що мені починає бути добре з цією безвладдю і я не бажаю собі ніякої зміни.

Треба завтра вставати!

28-го січня.

Нераз приходить до мене Мару з різними запитами та загадками:

— Скажи мені, Мар, що це таке: без початку та кінця тільки сама середина?

Я не вміла вгадати, а воно ж так легко: це наше слідство.

Вчора принесли для неї мертву клявіатуру — здобуток її безупинних кількамісячних прохань. Кінчики її палців, що дванадцять літ день-у-день бігали по живих клл-

вісах, полонили її серце та мрії, готовилися світ брати приступом, мусіли тепер задоволитися підрібною живого інструмента. Ця мертва клявіатура нагадує домовину. Про музику ніколи не балакаємо. Коли котра необачно торкнеться цієї теми — зараз її змінє.

Моя скрипка!

Чи є також мертві скрипки? Як радо грала б я навіть на мертвій скрипці!

* * *

А вільний світ щораз далі і далі зникає з очей. Він стає другим, чужим, зовсім «тамтим» світом. Тут є в'язні, яких це страшне відокремлення довело до якогось зовсім неприродного, звихненого способу думання та відчування.

2-го лютого.

Не бачить уже Марі свого милого на проходах. Взяли і його назад у каземати та побоями вимушують зізнання. Третій день голодуємо разом із десятком інших в'язнів. Голодівка — це одинока наша зброя оборони та протесту.

Марі слаба, тендітна, але вона зуміє голодувати найзавзятіше з нас усіх. Це ж її дрібна лепта кохання — її милому.

6-го лютого.

Сьомий день голодівки.

Важке, безсиле тіло докраю ліниве, без життя. Очі блукають по предметах, що їхньої назви я ніяк не можу собі нагадати (напр., зубочистка, тарілка...).

По ночах кошмари та примари. Завсіди тюрма. Ніколи не присниться воля.

9-го лютого.

Буряного привезли із поліційних арештів та примістили в шпиталі над кімнатою Марі.

Годують нас молоком.

15-го березня.

Наші келії повні духів. На щастя, духи ті належать до живих людей: хтонебудь пише до нас, уважає за свій обов'язок запевнювати, що він «духом завсіди з вами» або «постійно переносуся духом у ваші келії»...

З листів дсвідалися ми, що на другий тиждень відбудеться на світі традиційний конкурс краси.

Ми всі три, що точно та докладно приглянулися у великій «психе» з калабані на проході — вирішили, що мусимо післати на конкурс свої знимки. Але тому, що

знимок не маємо, то треба обмежитися до відтиску великого пальця...

Вечором захотілося нам гарячого чаю. Свічками, часописами та окладинками з книжок палили ми під їдункою доти, поки не зашипів приємно кип'яток. (Нехай сховається Крузенштерн і ціле XX-те століття!)

Хоч цілий столик, їдунки, стирка й ми самі — закопчені, але чай закипів!

Напившись чаю, лягаю на ліжку із записником та олівцем. На столику застигають сталаяктити і сталаяміни свічок, — у повітрі тремтить пил саджі та запах стеарини. На моїм носі намальовані чорні брови та ще якісь прикраси. Засипляю з приємним теплом, що розходитья по тілі із вдовіллям успіху: Чай закипів!..

17-го березня — вечір.

Сонце заходить кривавою загравою. Меркне та тихо погасає... Ось уже згасло... Вечір вбирає в'язницю імлою — сірим туманом — росою зимною... Засипає все: добро — журба — лихо...

Сон-дрімота ніжно обгортає мене крильми, наче обороняючи перед мріями тужними — задумою понурою... Співає коліскової, проганяє безшелестно думи жахливі — кручків чорних...

Ой, ходить сон біля вікон,

а дрімота коло плота.

Питається сон дрімоти:

Де будемо ночувати?

— От підемо в ті палати,
нишком-тишком — щоб без звуку,
безшелестно та без стуку,
через ґрати...

І в куточках наче злидні ми засядем
та із шовку ніжну сітку
серпанкозу будем ткати...
і тихесенько-легесенько
тим серпанком чародійним
їхні серця, їхні душі
обгортати.

Незамітно шовкова тканина

все тісніше затулює очі.

Все ніжніше колише — шепоче
свою казку про сонну країну,
де спокій і тиша,
де ні ґрат, ні ключів...

Ні страшних снів — примар, кошмарів...

Де неволі нема!

— тихо — ша!..

(Закінчення буде)

ПЕРЕДПЛАТА «АВАНГАРДУ» НА 1962 РІК

Умови передплати:

в США і Канаді	—	річно шість чисел	—	2.50 дол.
	—	одне число	—	0.50 дол.
в Англії	—	річно	—	15 шил.
	—	одне число	—	3 шил.
в Австралії	—	річно	—	25 шил.
	—	одне число	—	5 шил.
в Франції	—	річно	—	10 н. фр.
	—	одне число	—	2 н. фр.
в Бельгії	—	річно	—	100 фр.
	—	одне число	—	20 фр.
в Німеччині	—	річно	—	6.00 н.м.
	—	одне число	—	1.30 н.м.

В інших країнах відповідно до американського доляра.

Передплату висилати банковими чеками на адресу:

UNION DE LA JEUNESSE UKRAINIENNE

Comité Central

72, Boulevard Charlemagne, Bruxelles 4, BELGIQUE.

.....□□.....

ЧИТАЧАМ І КОЛЬПОРТЕРАМ «АВАНГАРДУ» В США

Просимо всі грошові розрахунки (передплату, залежності тощо) за «Авангард» робити лише через Головну Управу СУМА в Нью Йорку.

Адм. «Авангарду».

.....□□.....

ДО ЧИТАЧІВ-ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І КОЛЬПОРТЕРІВ «АВАНГАРДУ» У В. БРИТАНІЇ

Просимо всіх передплатників і кольпортерів у В. Британії своєчасно розчислятись за отримані журнали. Певне число передплатників як і кольпортерів є в постійному задовженню за журнал. Щоб оминати зайвих пригадок, просимо негайно розчислитись за отримані числа журналу «Авангард».

Грошові розчислення просимо слати перекресленими грошовими чеками (моні ордерами) на адресу:

Mr. P. Lenkiwsky
19 Hamilton Road,
Dollis Hill,
London, N.W.10.

---

3 Друкарні Української Видавничої Спілки
в Лондоні

Printed by Ukrainian Publishers Ltd.,
237, Liverpool Rd., London. N.1.